

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NOTISZTUISELOK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NÓTISZTUISELOK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a Nő és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Minden eshetőségre készen. – Szeptember tizenhatodika. – Glosszák. – Nőtisztviselők a választójogért. – *Szegvári Sándorné*: Nő jogi helyzete a kultúrállamokban. – Suffragistek és suffragettek. – Szemle. – A választójog irodalma. – *Várnai Zseni*: Új mezőkön. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – Nőkongresszus rovata.

Lapunk, mint a múlt hónapban, ezúttal sem technikai okokból késett, hanem mert a politikai viszonyok olyan kérdéseket toltak előtérbe, amelyekkel szemben esetleg idejében állást kell foglalnunk. Minthogy lapunk, fáj-

dalom, még mindig havonként csak *egyszer* jelenik meg, a választójogi harc *kritikus idejében* a mozgalom szükségleteihez kell alkalmazkodnunk a lap megjelenésével.

A szerkesztőség.

E lap minden olvasóját, akár választópolgár, akár nem, akár férfi, akár nő, arra szólítja fel: keresse fel haladéktalanul kerülete képviselőjét, bármely párthoz is tartozzék az, és követeljen tőle határozott ígéretet arra nézve, hogy a választójogi reform alkalmából nem tágít a nők választójogának megvalósításától. Eljárásuk eredményéről értesítést kér a

Feministák Egyesületének Politikai Bizottsága.

Minden eshetőségre készen!

Október folyamán valószínűleg a ház elé kerül a választójogi reform törvényjavaslata. A nők választójoga szempontjából két eshetőség előtt állunk A javaslat eleve magában foglalhatja már a nők választójogát. Ha így lesz: óriási lelkesedéssel, hálás szívvel és bizalommal látunk ahhoz, hogy a javaslat törvénynyé válásáig óvjuk, kísérjük a reformot,

A másik eshetőség, – politikusokkal van dolgunk – hogy a javaslat nem terjeszkedik ki a nők választójogára. Ez esetben sem lenne okunk csüggedni, mert legmegbízhatóbb forrásból eredő információink szerint a ház többségét alkotó munkapártiak nincsenek korlátozva abban, hogy a nők választójogára vonatkozó pótindítványt elfogadjanak.

Biztosítva vagyunk arra nézve, hogy képviselők szükség esetén a törvényjavaslatnak a nők választójoga érdekében történő pótlására indítványt tesznek majd.

A mi teendőnk most csak az, hogy teljes erővel, a legmesszebb menő anyagi áldozatkészséggel is támogassuk a Feministák Egyesülete Politikai Bizottságának minden akcióját.

A Politikai Bizottság legközelebbi ülésén alapos tervet bocsát ki a legközelebbi napok teendőire vonatkozólag.

Most győzünk, vagy – évtizedek múlva kerül csak ránk a sor. Aki nem akar az analfabéták mögött maradni, a hülyékkel és gonosztevőkkel egy sorban, az készüljön minden eshetőségre!

Szeptember tizenhatodika.

A nők választójogáért folyó mozgalom számos külső megnyilatkozásainak sorában történelmi nevezetességű lesz a szeptember tizenhatodikán tartott nagygyűlés. A képviselőház megnyitását megelőző napon hatalmas tömegek vonultak a Vigadóba, hogy a meghívókon és plakátokon, sajtó és személyes agitáció útján megnyilvánult felhívásnak eleget téve: tanúságot tegyenek amellett, hogy elodázhatatlan politikai feladatnak tekintik a nők választójogának megvalósítását. *Hatezren* szorongtak a Vigadó falain belül (a rendezőség kénytelen volt az összes mellékhelyiségeket is megnyitni) és legalább kétezeren teljesen künnrekedtek. A gyönyörű zászlódíszben pompázó termek a társadalom minden rétegének képviselői töltötték meg. Férfiak és nők, fiatalok és öregek, a társadalom ormán élőtől le a keserves életküzdő tanyáiból kikerültekig minden osztályhoz tartozók] találkoztak itt.

Nagy plörözös kalapok mellett fakó fejkendők, ápolónők hivatásos öltözéke. Egymás mellé került a nyugtalan, türelmetlen ifjúság és a nagy élettapasztalatú higadtság.

Valamennyi arcon azonban egy csodás új vonás. Az egymáshoz tartozás, a nagy dolgok ideális akarásának elszántsága. A külsőségeiben divathölgy szemében is éhség, vágyódás, mint a beesett arcú szomszédjájában. Egy új alakulás utáni vágy, a kultúréhség, a társadalom közmunkájában való részvétel áhítozása: ez tükröződik az arcokon. Egy gyönyörű, egységes, a maga komolyságában tiszteletet parancsoló tömeg jött itt össze, tanúságot tenni amellett, hogy a nő közvetlen befolyásától várja a közélet purifikálását és a közerkölcsök megjavítását.

S amint a gyűlés szónokai a nő igazába vetett hittel és szent meggyőződéssel fordultak a közönséghez, kigyulladt arcok, fénylő szemek megértéssel sugározták vissza a jog és az igazság megkívánását.

A gyűlésen képviselt testületek és az ország minden részéből, a külföld rokonérzelmű testületeitől érkezett sürgönyök és átíratok garmadája bizonyított amellett, hogy a gyűlés nemcsak a Vigadó térfogatától meghatározott tömegnek, hanem százazreknek a gyűlése, határozata százezrek egységes kívánásának a kifejezője volt.

De minthogy ezt az országot ősi átok fekszi meg, e gyűlés sem folyhatott le zavartalan méltóságban, lelketemelő harmóniában. Itt összetartást, a szétválasztó momentumokat mellőző, csak az egyesítő érdekeket kereső abszolút harmóniát nem tűrnek meg. A magyarországi szociáldemokrata párt, amely ha népgyűlést hirdet és a nép női alakban jelentkezik, az orosz cár autokráciáját is megszegyenítő, póre autokratizmussal állapítja meg, hogy csak a férfi „nép”, erre a gyűlésre elküldte azokat a szegénylegényeit, akik a huligánok és apachok gyilkos cinizmusát messze elhagyó brutalitással készek mindent lerombolni, ami a pártvezér urak háremigényeivel ellenkezik.

Pedig ez nem volt népgyűlés a szó gyűlés-technikai értelmében. Ez a feministák egyesülete politikai bizottságának nagygyűlése volt, amelyre meghívta »mindazokat a nőket, akik a családjukkal és a társadalom-

mal szemben teljesített kötelességek ellenében teljes polgárjogot követelnek. Azokat a nőket, akik arra vágyanak, hogy közvetlen befolyással járulhassanak a közélet purifikálásához, a közerkölcsök megjavításához, a kultúra és a civilizáció terjesztéséhez. Mindazokat a férfiakat, akik anyáikat, feleségeiket, nővéreiket és leányaikat megbecsülve, az egész nőnemmel szemben restellik politikai kiváltságait. Akik jogokat akarnak adni a nőknek nemcsak az igazság szempontjából, hanem mert felismerik, hogy társadalmunk bajai csakis úgy orvosolhatók, ha a gyógyítás nehéz munkájában a férfiak mellett a nők is részt vesznek; akik belátják, hogy az ország nyerni fog vele, ha velük együtt küzdünk*.

Ezeket a nőket és férfiakat hívták meg és erre a meghívásra küldte el a magyarországi szociáldemokrata párt a maga 200 főnyi, 3-4 nővel is dicsekvő huligán és apacs-csapat ját. Mintha jövődöbéli törvényhozóink a következő nap parlamenti botrányainak főpróbáját akarták volna rendezni.

A gyűlés előadóját – nekik nem kedves személy – és a demokratapárt részéről csakis a közönség köréből élénken felhangzó kívánságnak engedve szólni akaró Vázsonyi Vilmost a legéktelenebb zsivajjal akarták meggyőzni arról, hogy nekik nem kell a nők választójoga.

A parlamenti főpróba egy szempontból mérhetetlen hálára kötelezte le a nők választójogának híveit. Szemléltető leckére adott nekik alkalmat arra nézve, milyen higgadtak, milyen önértetek és méltóságteljesek tudnak a nők tömegei maradni a férfi-hisztéria brutális kitérőivel szemben.

Félreértések elkerülése végett külön hangsúlyozzuk, hogy a gyűlésen résztvevő férfiak óriási tömege is az Ügyhöz méltó komolysággal és nyugalommal állt ellen a fülsiketítő zajongásban, ordítózásban és füttyülésben megnyilvánuló terrornak.

A szociáldemokrata pártvezérek által kirendelt csapat készséges támogatást talált a Galilei kör méltóbb feladatok teljesítésére hivatott ifjúságában, amely az ifjúság egészséges ideálijmusát, természetes lelkesedését dekadens önhiúsággal, enervált mániakussággal helyettesíti.

A rendezvarás tervét egyébként előre közölték a feministák egyesületével, amelynek vezetősége az előre tervezett botrányral szembe helyezte a maga abszolút korrekt, a kötelezően is túlmenően korrekt eljárását.

A gyűlés részleteiről a Feministák Egyesületének hivatalos rovata (1.188. oldalt) számol be.

A nagygyűlés a szociáldemokratapárt képviselőinek és a Galilei kör néhány tagjának (ugyancsak ki kell emelnünk a Galilei kör azon tagjait, akik társaik méltatlan magaviseletén felháborodva, őszinte sajnálatukat fejezték ki a gyűlés megzavarása miatt) „tiltakozása” ellenére a következő határozati javaslatot fogadta el:

„A Feministák Egyesülete Politikai Bizottságának meghívására 1912. szeptember 16-án az ország minden részéből a fővárosi Vigadóban összegyűlt nők és férfiak kimondják, hogy a küszöbön álló választójogi reform alkalmából a kormánytól és a parlamenti pártoktól feltétlenül megkövetelik a nők választójogának törvénybeiktatását.

A nagygyűlés az igazság és a jog szempontjából csak azt a választójogot tartja méltányosnak, amelyet a nőknek a férfiakéval egyenlő feltételek mellett biztosítanak. E cél eléréséig azonban örömmel üdvözl minden haladást azon az úton, amely a nő hitvesi, családanyai és polgári kötelességének teljesítését a jog hatalmával megkönnyíti.

Mint hogy a nők választójogának törvénybeiktatása a társadalom és az állam szempontjából éppen olyan fontos, mint a férfiaké, úgy, hogy megvalósítása tovább sem az igazság szempontjából, sem taktikai, sem párt-politikai okokból nem halasztható:

a Nagygyűlés kimondja, hogy a legerélyesebb küzdelmet fogja kifejteni minden olyan befolyás ellen, amely esetleg megakadályozni kívánja, hogy a legközelebbi parlamenti reform megvalósítsa a nők választójogát. A kormánytól és a parlamentben képviselt valamennyi politikai párttól pedig megköveteli, hogy a nők választójogának törvénybeiktatásával bizonyítsák be, hogy az osztályuralmat nem akarják abszolút nemi uralommal helyettesíteni, hanem a társadalom minden rétegének érvényesülését akarják lehetővé tenni.*

Nem zárhatjuk a jelentőségében oly fontos gyűlésről szóló tudósításunkat anélkül, hogy meg ne emlékezzünk azokról a névtelen erőkről, amelyek a gyűlés sikerének pilléreit rakták le. Munkatársaink, akik hangyaszorgalommal, fegyelmezett kitartással éjjelt is nappallá téve, rövid két hét alatt végezték az előkészítés óriási munkáját, bámulatraméltó feladatot teljesítettek.

Az a tény, hogy Sándor Pál, a közúti villamos vezérigazgatója, szíves volt meghívóinkat a közúti összes kocsijaiban kiragasztatni, hogy kereskedők, kávéházak is kifüggesztették plakátjainkat, hogy a nagyobb mozgófénykép-színházakban vetítették meghívóinkat és hogy ifjú tagtársaink a Kossuth Lajos-utcában és az Andrásy-úton személyesen is osztogatták azokat, nagyban hozzájárult előkészítő munkánk sikeréhez.

A gyűlésre egyébként a következő testületek jelenttek be csatlakozásukat és képviselőiket: Általános közjótékonysági egyesület: dr. Lányi Márton főtitkár, dr. Hám Gyula titkár. Balassagyarmati Feministák Csoportja: ifj. Elfer Edéné. Békéscsabai Nőegylet: Zsilinszky Mihályné, Dirner Gusztávné. Dávid Ferenc Egyes.: Perczelné Kozma Flora. Érsekújvári Feministák Csoportja: Kurzweil Gáspárné vezetése alatt hattagú küldöttség. Fejérmegyei irodalmi és közművelődési egyesület: Békássy Eleménné. Felvidéki Feministák Egyesülete: Bortstieber Natália Vágújhely, dr. Engelné K. Berta Nagysurány, dr. Sándor Gyuláné Nagytapolcsány. Férfiliga a nők választójoga érdekében: dr. Dirner Gusztáv egyetemi tanár vezetése alatt dr. Beke Manó egyetemi tanár, dr. Csúri Jenő min. osztálytanácsos, dr. Kelen Ferenc középiskolai tanár, dr. Lers Vilmos miniszteri tanácsos, Lów Adolf vállalkozó, dr. Rác Miksa ügyvéd, dr. Vikár Géza ügyvéd, Ziperovszky Károly műegyetemi tanár, dr. Kohlbach Bertalan középiskolai tanár. Fővárosi Gyermekkert Egylet: dr. Szegvári Sándorné. Galilei Kör: dr. Weil Elza, Scheff-Dabis László. Ingyentelj Egyesület: dr. Deutsch Ernő igazgató főorvos. Magyar Keresztény Munkásnők Orsz. Egyesülete: Geócze Sarolta. Mária Dorothea Egyesület: Sebestyenné Stetina Ilona. Nagykanizsai Izr. Jótékony Nőegylet: Vidorné báró Gelsei Guttmanné Nagyvárad. Feministák Egyesülete: dr. Agoston Péterné Buzárovits Augustza, Rigó Szeréna. Nőtisztviselők Orsz. Egyesülete: Willhelm Szidónia 'a vezetése alatt az egész tisztikar. Országos Magyar Alkoholellenes Egyesület: dr. Szalkay

Gyula tanár. Országos Nőképzőegylet Leánygimn. volt Iskolatársak Szövetsége: Hancsókné Wolkenberg Ilona tanár, dr. Láng Margit tanár, Pályi Sándor gyak. főgimn. tanár, Petrányiné Preszter Ilona tanítónő. Pápai Leányegyesület, négytagú küldöttség. Pesti Izr. Nőegylet: gárdonyi Neumann Frigyesné alelnök, kemenesfai Deutsch Antalné, Reich Miklósné, Reinitz Józsefné. Szabadkai Szeretet Nőegyesület: özv. Fölser Istvánné, dr. Vali Emilné, dr. Vali Ernóné. Tabitha Nőegylet: Jurenák Janka és Ürményi Ilona titkárok. Temesvári Erzsébet Gyermekkert Egylet: Susich Ilka. Temesvári Nőtisztviselők és Keresk. Alkalmazottak Egyes. N. O. E. tisztikara. Uránia Nevelőnővédő Egyesület: Bán Dezsőné kaposi Molnár Viktorné, Koszka Antalné, teplai dr. Hertzka Imréné, nagysárosi Szirmay Oszkárné.

Üdvözlő sürgönyt küldtek: *Amsterdam*: Vereening voor Vrouwenkiesrecht. *Abaujszina*: Abaujszinaian tantestület. *Budapest*: Bosnyák Zoltán, dr. Giesswein Sándor, dr. Messinger Simon. *Belgrád*: Savka Subotic, a szerb választójogi nőszövetség elnöke. *Brióni*: Hampelné Pulszky Polyxéna. *Brassó*: Brassói Feministák. *Balassagyarmat*: peszerényi Szilágyi Mórné elnök, a Balassagyarmati Izr. Nőegylet nevében Grünbaum Aladárné, ifj. Elfer Edéné. *Besztercebánya*: Besztercebányai Feministák. *Drezda*: Német választójogi nőszövetség elnöke Sritt Mária. *Érsekújvár*: Érsekújvári Erzsébet nőképző, Polgári leányiskolái tantestület, Érsekújvári Feministák, a Férfiliga érsekújvári tagjai, Korányi Erzsébet. *Fiume*: Fiumei elvtársak. *Felsővisó*: Tábori Róbertné Tutsek Anna. *Győr*: Győri Goodtemplarok. *Hólak*: Mittler Elza. *Kercseliget*: Bogyai Kálmánné. *Kisvárd*: Kállai Margit. *Kassa*: Bródy Antónia, dr. Ötvevényi Nagy Olivér. *Kolozsvár*: Kaunz Józsefné, Biasini Mari, Fleischer Lipótné, Fabritius Henrik, Klemm Pálné, Napendruck Kálmánné, Forfotta Viktorné, Flagner Anna, Flagner Johanna, Auner Elfride, Sunder Paula, Napendruck Lotti, Királyi Ilona, Királyi Lajosné, Napendruck Eszter, Paragh Ibolya gyógyszerész, Csiky Viktória orvosnővendék, Komnerth Hedvig orvosnővendék, Albrich Anna tanárjelölt, Schuller Dóra orvosnővendék. *Kopenhága*: Landesforbundet, Valgretsforbundet. *Kölesd*: Kölesdi Feministák. *Lissabon*: Association Propagande Feministe. *Lócse*: Lócsei Feministák. *Lovrana*: Gergely Janka. *London*: Women's Freedom League Despard, Cicely Corbett. *Marosvásárhely*: Halászek. *Nagyszombat*: Urmann Ilona. *Nagyvárad*: Feminista egylet. *Neuchatel*: Máday Andor egyet. tanár. *Pápa*: Pápai Leányegyesület. *Pöstyén*: Pöstyéni Feministák. *Pécs*: Pécsi Feministák, Szabadgondolkodók Pécsi Társasága. *Pozsony*: Bettelheim Natália. *Paris*: Union Francaise Suffragiste. *Segesvár*: Therese Bacon. *Szombathely*: A Nőtisztviselők Egyesületének 160 tagja, a szombathelyi tanári kar tagjai: Szabó Ilona, Havasi Ella, Kerecsényi Margit, Greisingerné, Matics Anna, Chrysatiné, Chronowszkykné, Vlisar Sári, Somogyi Gizella, Deméné, Pogányné. *Szarvas*: Siposné és többen. *Szeged*: dr. Turcsányi Imréné, Kárász Józsefné. *Szered*: Vágszeredi Feministák. *Téglád*: Tégládi tantestület. *Tiszakárád*: Tiszakárádi tantestület. *Trencsénteplic*: Trencsénteplici Feministák. *Temesvár*: Nőtisztviselők Egyesülete. *Jótmegyer*: Elek Henrikné. *Újvidék*: dr. Polit Beba Vladislava. *Vágújhely*: Borstieber Natália, Agyal doktróné, Asztalosné, Diamant Anikó és Elza, Gyémánt Hedvig, Lówinger Gyuláné, Kochanowsky Györgyné, Ocsovszky Margit, Prekopa Gusztávné, Tauber Hugóné, Horváth Oszkárné, Bíró Zsigmondné Tauber Berta, Eiser Emínié, Férfiliga tagok, Vágújhelyi Polgári Leányisk. tantestülete. *Verebély*: Pellák Giziké. *Wien*: Szemere Miklós. *Zalaszentantó*: Pflanczner Jolán tanítónő a zalaszántói asszonyok nevében.

A természet díszítő zászlók erdejében feltűntek a következő felírások:

Választójogot követelünk a leánykereskedelem megszüntetésére, a női munka értékelése és gyermekeink jobb sorsa érdekében!

Az állam háztartása is rászorul a háziasszony munkájára!

Egyenlő munkáért egyenlő munkabért csak egyenlő politikai jogokkal szerezhetünk!

A hon atyái és anyái csak együttesen védhetik meg a jövő nemzedék érdekeit!

Polgári kötelességet teljesítünk, Polgárjogot követelünk!

Négy millió kenyérkereső nő van Magyarországon!

A közélet csak a nők segítségével purifikálható!

„Nem egyformaságot: egyenlőséget!”

Csak a választójog fegyverével küzdhetünk sikeresen társadalmunk bajai ellen!

„Nem kegyet kérünk, hanem igazságot!”

A szeptember 16-iki gyűlés beköszöntője volt választójogi mozgalmunk legkritikusabb korszakának, a döntést hozónak. Most a vidékeken a sor. A vidéki gyűlések sorozatát Temesvár, Nagyvárad, Kaposvár nyitja meg.

GLOSSZÁK.

Háború! A diplomácia boszorkány konyhájában békanyál, sárkánybél, kígyószem, bagolyvér, szunyogszír, és emberi komiszkodás kotyvaléka rottyog a barbarizmussal aláfütött üstben. Háborút, emberek összegabalyítását, gyilkolást, öldöklést főznek ki: néhány hadseregszállító öröme, fél Európa népének kiszorolásával, kiszipolyozásával. Mi asszonyok pedig csendes jajgatással adhatjuk oda fiainkat, meg az utolsó párnánkat, meg a kultúrhitünket és mindazt, ami értéke az életünknek. Nem tehetünk semmit, semmit, semmit. *Mert a diplomaták, a parlamentek nekünk nem felelősek.* Elvehetik mindenünket és prédájára dobhatják cinikus könnyelműségüknek. Mi nem kereshetünk rajtuk semmit! Aki békét akar, annak a választójogot kell akarnia!

Végre! A nők választójoga ellen és mellett számtalan élcet faragtak. De még egyetlenegy igazán jót nem produkáltak. A Kakas Márton legutóbbi száma Kaliwoda Kata rendkívül kedves rajzához végre elkövette az első igazán jó élcet a nők választójoga mellett: „Azt írja az újság, ángyom, – mondja egy parasztasszony a másikhoz – hogy má ezentúl nekünk asszonyoknak is lesz szavallatunk a követválasztásban! „No, nekem ugyan nem kell. *Mert én a szagát se bírom az itálnak!*”

A 16-iki gyűlés humorából. „Le az asszonyokkal, minden asszony – dísznó!” (Bocsánat, de a történeti hűség!) Minden asszony megcsalja az urát. Ez is aki ott szónokol, üvölti egy ifjú, jól trenírozott tüdőre valló erővel.

„A maga mamája dísznó és megcsalja a maga papáját?” kérdezi szelíden, türelmes szomszédnője. Az ifjú riadtan néz rá és hebegi: „Az én – mamám, – dehogy!” Na hiszen most azt kiáltotta, hogy „minden nő, stb.” Az

ifjú zavartan hallgat. A hölgy: „Egyébként hányadikba jár, ifjú barátom?”

Az asszonyokat megvető ifjú: „A Barcsay utcai hetedikbe.”

Ez is a nagygyűlésen történt. A szónokot a szociáldemokraták közbekiáltásokkal zavarják. A teremben a feministák csitítják a zajongókat. Az egyik csoportban ez a párbeszéd folyik:

Tüntető: Az a Sch. egy undok, utolsó nő. Úton-útfélen megcsalja az urát. A cikkeit strohmannok írják.

Feminista: Ne mondja!

Tüntető: Bizony legjobb forrásból tudom. Aztán adja az okosat. Nézze, hogy pöffeszkedik ott az emelvényen. Szép kis mozgalom, amelynek ilyen vezérei vannak. Vén satrafa. Pfüi, micsoda ronda egy nő! Ugye?

Feminista: Már mint a nővérem? – És a tüntető rendőri beavatkozás nélkül távozott.

Grófok és szocialisták. A kolozsvári gyűlésről jelentik a lapok:

„Dr. Apáthy István egyetemi tanár nyitotta meg a gyűlést 5 ez alatt a kolozsvári munkásbiztosítópénztár titkára Bokányi Dezsőt bemutatta Apponyinak:

— Igen örvendek, – mondotta Apponyi s erősen megrázta Bokányi kezét.

– Egy gyűlés szónokai vagyunk, – jegyezte meg közeledése okául Bokányi.

A szocialista vezért aztán dr. Halász Lajos volt képviselő gróf Károlyi Mihálynak és gróf Zichy Aladárnak matatta be, akik nagy udvariasságot tanúsítottak iránta.”

Továbbá: „Bokányi Dezső mondott aztán tetszéssel fogadott beszédet. Feltűnést keltett, hogy Bokányi Magyarország történetéről szólva, a nemzeti fölfogásnak megfelelően abban jelölte meg sok elmaradás okát, hogy az országnak véres háborúkat kellett viselnie a Kelettel, míg gyöngébb nemzetek nyugodtan fejlődhetek. Még élénkebb figyelmet ébresztett az a kijelentése:

– *Ambár mi szociáldemokraták vagyunk, ki kell jelentenünk, hogy Magyarország történetével, fejlődésével és törekvéseivel szívvel-lélekkel egyek vagyunk!*

Viharos éljen üdvözölte a szocialista vezér e kijelentését.

Mikor Bokányi befejezte a beszédét, rögtön fogta a táskáját s indult, hogy még az egyórai gyorssal visszautazzon Budapestre. *Távozóban elköszönt Károlyi Mihálytól, aki a terem belső részében állott, de sietségében nem vette észre gróf Zichy Aladárt. Már az ajtóban volt, mikor Zichy utána sietett és melegen búcsút vett tőle:*

– *Is'én önnel, Bokányi úr, jó utat kívánok!*

Meleg kézzszorítással váltak el. Apponyi is kerestette később Bokányit, gratulálni akart neki s kifejezni egyetértését, de Bokányi már akkor eltávozott."

A nyáj erre nem ordította, hogy: „Le a grófokkal.” Hogy is kiáltaná, amikor oly szívesen teteti magát lóvá grófokkal” (lásd grófi kocsikból kifogott lovak helyettesítését) Bezzeg ordítja, hogy: „Le a grófnókkal amikor a nők választójogáról van szó. A magyar nő hagyományos jogaira felépített feminista mozgalom pedig „tudománytalan”, de Bokányi úr Jászi Oszkár tapsa mellett hivatkozhat Magyarország „történeti fejlődésére” No igen, mi férfiak magunk között í

Az árvaszék új állásai. A fővárosi árvaszék elnöke öt új árvaszéki állás szervezésére nézve tett előterjesztést a tanácsnak. Arra hivatkozik, hogy az árvaszék, a házasságon kívül született gyermek védelmét és a prostitúció leküzdését is bevonta munkakörébe. Nagyon méltányosnak tartjuk a fokozott munkára való tekintettel az új állások szervezését, csak azt nem tartjuk méltányosnak, hogy ezekre az állásokra nők nem pályázhatnak. Legfőbb ideje, hogy az árvák ügye körüli *fizetett* munkában a nők is résztvehessenek. Ingyen munkát elegenden és elég régen végeznek már.

Az „úri nők” esete. Tizen valának ők a megyeházán. Elhatározták, hogy megszüntetik a feminizmust. Meg a nők választójogát, még mielőtt az megszületett volna. Kiirtják még a magját is annak az ágról szakadt bolond ideának, amelynek igazi úri nő nem hódol be. A mozgalom védnökeivé megválasztották Kunffy Zsigmondot, Garbai Sándort, Neumann Amáliát, Gárdos Mariskát, gróf Tisza Istvánt, DinerDénes Józsefet és Jászi Oszkárt. És most a feminizmus haldoklik. Nemsokára megrendeljük a fejfáját. És az úri nők egyesületének ama bizonyos sárkányölő 10 tagja – az izléstelen nevű egyesületnek van még néhány más tagja is, akik azonban éppen, mert olyan „úri” családból származnak, amelynek asszonyai 1848-ig politikai jogokat gyakoroltak, hazai talajból nőtt követelésnek tartják a mai asszonyok politikai jogait – a feministafaló tíz úri nő tehát a mozgalom védnökeivel a sír körül halotti táncot lejt majd.

Szabadon gondolkodni. Egy „Szervező bizottság, szerény aláírással ellátott, állítólag nők nevében, de tényleg a Galilei kör Áldor nevű ifjú tagjától szerkesztett röpvét osztogattak a minap az egyetem előtt. A röpv kijelenti, hogy a tanulni vágyó lányok kénytelenek szemináriumok és előadás-sorozatok rendezése érdekében a Szabadgondolkodás Magyarországi Egyesületéhez fordulni. E ballépésért a következőkkel mentegetőzik Áldor úr, alias a szervező bizottság:

„A magyar nőmozgalom tudománytalansága, osztályszempontokból való határozatlansága (bizony sohasem kapható grófi kocsik húzására) és zavaros ideológiai kényszerítettek bennünket főleg arra, hogy ezen kérésünkkel ne a feministákhoz, hanem a szabadgondolko-

dókhoz forduljunk. A Szabadgondolkodás Magyarországi Egyesülete eleget is tett kérésünknek s két szemináriumi előadás-sorozatot fog számunkra rendezni.”

Résztvehet az előadásokon mindenki, aki a Szabadgondolkodás Magyarországi Egyesületébe lép. (Tagsági díj félévre 3 korona.)” Minthogy pedig az előadók a Sz. M. E. és Galilei kör előadói sorából kerülnek ki és minthogy az iskola padjain ülő gyereklányok tudományának erősebb és fontosabb pillért nem adhatnának, mint a programmon levő Freud teóriát (amelylyel még a szak-tudósok is csak csínyjában bánnak) igazán szívünk egész melegével és tudománytalanságunk lesújtó tudatában ajánlhatjuk a szabadgondolatba való belépését. Semmivel sem támogathatják a mi szervező munkánkat jobban, mintha a kisdedeket magukhoz engedik. Csak a szemináriumi közelség bánhat el azokkal az illúziókkal, amelyeket távolból talán tudnak a fogékony, lelkes ifjúságban kelteni. A szabad gondolat pedig gyászleppellel borítja le fejét.

Ha nők tennék. A székesfővárosi Sáros-fürdő építésére hat és fél milliót irányoztak elő, azonban már tizenöt milliót költöttek rá. A kilenc milliányi túllépés sem az építési bizottságot, sem a tanácsot, sem a közgyűlést nem izgatta eddig annyira, hogy letárgyalta volna a kérdést. Olyan gazdag háztartásban, mint a fővárosé bizony meg se kottyan az ilyen rongyos 9 millió. Ha nők volnának felelősek ezért!

Nehéz szívvel. Szédítő összeget szavazott meg a delegáció a hadseregnek. Elképzeltelhetetlen: honnan, miből fedezze az ország éhező népe a barbarizmus e maradványának a terheit. S íme a rendes,- pót,- rendkívüli- és egyéb című milliárdok után, egy dús bankett dessertjeként még új milliókat: 400 milliót kér és kap Aufferberg. A két pénzügyminiszter nehéz szívvel fog e kiadások fedezetéről gondoskodni. De a tanítónőknek az a kérése, hogy ne fokozzák le őket a férfiakkal szemben, akikkel egyenlő, fizetést húztak eddig, egyenlő munka ellenében nem teljesíthető, mert a pénzügyminiszter nem talál fedezetet arra a rongyos pár ezer koronára! Tanítónők! Még most sem okulnak a politikai leckén?

Én vagyok a haladás, vagy egy férfi monológja. Ha én lehetek az állam, (l'état c'est moi), ha lehetek az út, az igazság és élet (ego sum via, veritas et vita), ha lehetek a nép, a nemzet, a társadalom, miért nem lehetnék a haladás is? Én, a férfi. Hát nincs tán igaza ifjú Galileista barátomnak, vagy nagy radikális vezéremnek, vagy proletár pajtásomnak, akik arra tanítanak, hogy Lukácstól 20 mandátumot, az ellenzéktől grófi lóhelyettesítési engedélyt is csak akkor fogadjak el, ha azok becsületszavukkal Ígérnek a nők választójogának kihagyását? Mert hát, igazis: a nők egyelőre korlátozott választójoga „ellensúlyozná azt a csekély haladást, amelyet a részben a kormányval, másrészt az ellenzékkel kötött paktumban biztosított férfi-választójog jelentene.” Igazis:

mi férfiak egy szálig, mi vagyunk a haladás. A nők meg egy szálig mind reakciósok. Nekünk meg csak haladás kell, azért nem kell a nők választójoga. Nem kell és ha meg is pukkadnak a feminista grófnők!

Az oroszok sajnálkoznak rajtunk. Egy orosz lap fekszik előttünk, amely szórói-szóra a következőket írja:

„Magyarország tanítónői harci sorban állanak és esetük jó szemléltető például szolgálhat a nők választójoga ellenségeinek, akik bíznak azokban a törvényhozókban, akiket női választók felelősségre nem vonhatnak. Mindeddig a férfi és nőtanítók egyenlő munkáért egyenlő fizetést élveztek; a tanítónőnek épp úgy joga volt házasságot kötni, mint a férfi tanítónak, minden rosszakarató megkülönböztetés nélkül. Most a kormány az állami tanítók fizetésének némi emelését javasolja és ebből az alkalomból a pénzügyminiszter azt a régi elvet követi: „elrablóm Péterét, hogy kifizethessem Pált.” Elhatározta, hogy a férfi tanítóknak magasabb fizetést ad, mint a tanítónőknek, és hogy a férj es tanítónők javadalmazását csökkenti, avval az ürügygel, hogy férjük segíti őket a család fentartásában; holott számos esetben az asszonynak kell mind férjét, mind gyermekeit eltartani. Több népes tiltakozó gyűlésen adtak kifejezést a tervezet fölötti felháborodásuknak és követelték a nők választójogát, hogy politikai befolyásuk szolgáljon fegyverül régen megállapított jogaik elkobzása ellen.”

Így sajnálkoznak rajtunk az oroszok. Piruljunk. Piruljunk!

Nőtisztviselők a választójogért.

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete szeptemberben a következő átiratot intézte a belügyminiszterhez: Nagyméltóságú Miniszter úr! Kegyelmes Urunk!

1905. év szeptember havában egyesületünk beadványnyal fordult a magyar országgyűlés képviselőházához, melyben kérte, hogy a küszöbön álló választójogi reform alkalmán az országgyűlési képviselőválasztói jogosultság a nőkre is kiterjesztessék.

Ez a kérésünk mindeddig nem nyert teljesítést, bár azóta igen nagyarányú mozgalom indult meg a nők választójogának kiküzdésére.

Tudomásunk van róla, hogy ezek a törekvések Excellentiád előtt nem ismeretlenek, miért is ma, amikor hasonló kéréssel fordulunk Nagyméltóságodhoz, eltekin-tünk attól, hogy a nők választójoga mellett szóló összes érveket felsoroljuk, csupán arra szorítkozunk, hogy azokat a szempontokat emeljük ki, amelyek a kenyérkereső nő számára teszik ma már nem csupán kívánatossá, hanem egyenesen szükségessé a választói jogosultságot.

Az esetek túlnyomó többségében gazdasági motívumok viszik a nőt kenyérkereső pályára. És éppen itt, ezen a ponton válik nyomasztóvá a politikai egyenjogúsítás hiánya.

Általános tapasztalat ugyanis, hogy a női munkabérek majd minden pályán jóval alatta maradnak a férfiak átlagos munkabérének, még abban az esetben is, ha a nő munkája mind minőség, mind mennyiség tekintetében teljesen egyenrangú a férfiével.

Különféle szempontokból vizsgálva a tény, különféle okokra vezetik vissza a kutatók ezt a különbséget. Vannak, akik még ma is a nő szellemi alsóbbrendűségével érvelnek, megfélemlítve arról, hogy ezt az érvét a tudományos vizsgálódás már régen megdöntötte, amikor kétségtelenül megállapította, hogy szellemi funkciók tekintetében nem lehet különbséget tenni a férfi és a nő között. De megdől ez az érv akkor is, ha a munkakifejtés és feltételei (előképzettség, vizsgálatok, bizonyítványok) azonosak mindkét nemre nézve, ami nálunk a legtöbb szellemi munkát igénylő hivatásoknál (orvosi, tanári, tanítói, gyógyszerészi) tényleg fenforog.

Ahol pedig az előképzettség nem azonos, például a tisztviselői és ipari pályákon, ott ez a tény maga oly súlyos hátrány a nőre nézve, amelynek mielőbbi megszüntetése az összes dolgozó nőnek és az összes kereseti ágaknak, melyekben nők is dolgoznak, egyaránt elsőrangú érdeke.

Évtizedek óta igyekszünk egyenlő előképzettség elnyerésére és ezáltal a pályákon jobb előmenetelnek lehetőségére, a társadalmi munka azonban ehhez nem elégséges. Törvényhozási intézkedésekre van szükség, melyek úgy az előképzettség, mint a munkás és munkáltató közötti viszony minden részletére kiterjedjenek.

Ezekben a törvényhozási intézkedésekben számolni kell a kenyérkereső nő speciális kívánságaival is. Ma, amikor hozzávetőleges számítás szerint legalább öt millió nő keresi meg önállóan a kenyerét Magyarországon, már számszerűleg is figyelembe veendőek ezek a kívánságok. Ennek pedig a tapasztalatok légiója szerint nincs más módja, mint az, hogy mindenkinek *közvetlen befolyása legyen az öt kötelező törvények alkotásába.*

Ennek az egyedül helyes és alkotmányos elvnek egyetlen biztosítéka a *szavazati jog*, amely, ha nem is minden bajt máról holnapra biztosan gyógyító panacea, de a modern állam struktúrájában az egyedüli fegyver, amelyet az egymással néha homlokegyenest ellenkező érdekek védelmében ki-ki saját belátása szerint embertársai és az államhatalom sérelme nélkül is felhasználhat. Azt a tény, hogy a női munkát általában kevesebbre értékeli a férfi munkájánál, hosszú vizsgálódásunk és tapasztalataink alapján csak arra vezethetjük vissza, hogy a nőnek nincs szava, nincs befolyása ott, ahol közgazdasági munkásságnak értékéről határoznak. Mindazokban a testületekben, amelyek kisebb, vagy nagyobb társadalmi alakulatok ügyeit intézik, méltányos, sőt szükséges, hogy a nő érdeke is védelemre találjon. Mindezeknek az elseje a törvényhozás lévén, önként értendőik, hogy a törvényhozásban való közvetlen közreműködés az a lépés, amelytől mi, dolgozó nők a benünket igazságtalanul sújtó előítéletek leküzdését és munkásságunk kellő érvényesülését várjuk.

A másik szempont, amely a kenyérkereső nőnek a közügyek intézésébe való bevonását ajánlatossá teszi, az, hogy a dolgozó nő, aki az otthon szűk falain kívül is közvetlen közelségből látja az élet ezerféle megnyilvánulását, sok olyan tapasztalatra tesz szert munkássága során, amely a közügyek iránt érdeklődést kelt benne, olvasásra, kutatásra, tanulásra ösztökéli, tehát képessé

teszi arra, hogy tisztán lásson a családi kör horizontját meghaladó ügyekben is.

Önmaga és asszonytársai érdekeinek képviselőjét nem bízhatja a nő teljes megnyugvással a férfiakra. Nem bizalmatlanság mondatja ezt velünk, hanem az a régi és gyakori tapasztalat, hogy a saját baját mindenki önmaga érzi legjobban, a saját érdekét ennél fogva szintén önmaga képviseli legjobban.

Mindezek a szempontok bírnak bennünket ma ismételt arra, hogy a következő kéréssel forduljunk Excellenciához:

méltóztassék a választójog reformjára vonatkozó törvényjavaslatban az aktív és passzív választói jogosultságot a nőkre is kiterjeszteni.

Kérésünk teljesítését remélve, vagyunk Budapesten, 1912. szeptember hó 14-én

mély tisztelettel

Nőtisztviselők Országos Egyesülete

Gergely Janka s. k., elnök. Wilhelm Szidónia s. k., titkár.

A nő jogi helyzete a kulturálmokban.

Írta: Szegvári Sándorné.

(Befejezés.)

Németországban a törvény még mindig több évi fegyházzal sújtja a leányanyát, ki gyermekülést követett el.

Görögország (általános férfi választójog) asszonya vagyonjogilag és a szülői hatalom tekintetében sokkal rosszabb helyzetben van, mint az orosz nő.

Angolországban földbirtokot csak a legidősebb *fiú*, vagy a legidősebb *férfi* rokon örököl valamennyi többi testvér és rokon rovására. A törvénytelen gyermek sem apjától, sem anyjától nem örököl.

A szomszédos *Ausztáriában* a törvény cölibátusra kényszeríti a tanítónőt épp úgy, mint a posta, a távirtda és a távbeszélő női tisztviselőit. A férjes asszony jogi helyzet; igen hátrányos. A *gyermekülést*, ha leányanya követi el, 20 évig terjedhető nehéz börtönnel bünteti az osztrák törvény. Ha férjes asszony a tettes, életfogytiglani nehéz börtön is lehet a büntetés.

Magyarországban – elavult konzervatív férfi választójog mellett – aránylag sokkal előnyösebbek, emberségesebbek ezekben a vonatkozásokban a törvények és a jogszokás.

Bizonyos tehát, hogy még a legáltalánosabb *férfi* választójog sem jelent demokráciát, nem teremtheti meg a lehető legtökéletesebb igazságosságot a törvényekben, sőt nagyfokú igazságtalanságokat is tűr meg néha a jogtalan női nemmel szemben.

A hatalom igazi demokratizálását és annak következése képen a törvények igazságosságát csak valamennyi teljes korú polgár politikai egyenjogúsítása teremtheti meg.

„Minek is az a politikai jog? Nincs szükségünk rá”, mondják, sajnos, még számosan asszonyok, értékes és nagyra képes asszonyok is néha. Ha kötelességeinket a családban és hivatásainkban, a szociális munka és a köz-

jótekonyság terén hiven teljesítjük, akkor a férfiak idővel be fogják látni, hogy milyen értékesek vagyunk és a törvényeket is a mi óhajunk szerint fogják megváltoztatni. Végzetes tévedés, hiú önámítás!

Ez soha, de soha sem fog bekövetkezni, még ha a legjobb akaratot is tétélezzük fel valamennyi férfi-törvényhozóban. Ők egyszerűen nem képesek rá, mert férfiak. Mert másképp éreznek és gondolkodnak, nem érthetik át bajainkat és sérelmeinket és nem teremthetik meg az összesség számára azokat az értékeket és javakat, melyeket mi, asszonyok vagyunk hivatva megteremteni a törvényhozásban épp úgy, mint a kultúrélet minden terén.

Különb is erre nézve elegendő lesz, ha idézem azokat a sorokat, melyeket Újzélánd megbízottja, sorainak élére tesz.

Újzélánd 1893 előtt az angol anyaország rendkívüli rossz és kedvezőtlen törvénykezését bírta a nőket illetőleg. Minden törvényt, mely a nők helyzetén javított 1893 óta alkottak. 1893-ban nyerték el Újzélándban a nők az általános és titkos politikai választójogot.

De még ha lehetővé képzeljük a lehetetlent, ha elképzeljük, hogy a férfiak a maguk jószántából helyreállítják a törvény szavában az egyenlőséget férfi és asszony között, ez még korántsem jelentené azt, hogy célunkat elértük.

A paragrafus maga még nem mindenható és gyakran nem a *betű* az, amely öl, hanem a *szellem*, amely ik a paragrafus mögött lappang; a szellem, mely interpretál, mely elferdít, ezúttal a *férfiuralom* szelleme. A közszellem, ha egyoldalú hatalom formálja és befolyásolja, szörnyeteggé válik, mely lenyűgözi, megfojtja áldozatát minden paragrafus és minden büntetőtörvény dacára és ellenére! Az *egyenlőség* nem egyenlőség, a *védelem* elégtelen, vagy éppenséggel támadás, jognyirbálás.

Példák. A törvény néha férfimunkásokat véd néha női munkásokat.

Ha a törvény egy új intézkedést mond ki a *férfi-munkás* védelmére, akkor abból okvetlenül az következik, hogy az illető férfimunkások jövedelme, biztonsága nő, munkaideje csökken, szóval hogy anyagi helyzete javul.

Ha *munkásnőket* véd a törvény, akkor mindig csak a fajt védi meg a munkásnő személyes anyagi érdeke ellen. Pedig mind a két érdeket Össze lehet egyeztetni, a faj sokkal nagyobb dicsőségére.

A *magyar* törvény megbünteti a gyermekeleány elcsábítását (elcsábítását, a szó közönséges és nem jogászai értelmében) 14 éves életkoráig. A 14 és 16 év közötti leányt már nem védi a törvény, pedig a leány ugyancsak a magyar törvény szerint 16 éves korában érik csak meg a házasságra. A 14 és 16 év közötti leány tehát a törvényes házasságra törvényeink értelmében még éretlen, de a csábító férfi számára már szabad préda. Kétszeresen megrontani *szabad* az éretlen gyermeket.

Mi nem tarthatjuk előnynek azt a körülményt, hogy az erre vonatkozó büntetőtörvények csak a nőt védik és csak a férfit büntetik, mi leszünk az elsők, akik, ha módunk lesz rá, rajta leszünk, hogy ezek a védőintézkedések a fiúgyermekre is terjesztessenek ki.

Enyhe paragrafusokat eszeinek ki a jószívű törvényhozók, a kétségbeesett elhagyott leány javára, ki

gyermekét szülés után megölte. Legyen a büntetés „csak” több évi fegyház, „csak” 20 évi nehéz börtön, a magyar törvény szerint „csak” öt évig terjedhető fogház.

Aránylag hazánk törvénye tényleg a legenyhébbek közé tartozik.

Hanem a nyomorult férfit, ki kegyetlen magaviseletével a tett igazi okozója volt, azt nem keresi egyetlen állam büntetőtörvénye sem.

Magyarországon a törvény szerint az iparkamarába úgy választható, iskolaigazgatónak épp úgy nevezhető ki a nő, mint a férfi. Mikép fest ez az egyenlőség a való életben? Az iparkamarába még eddig nő nem jutott be kandidáció is csak azóta történt egy ízben, mióta Magyarországon intenzív politikai nőmozgalom támadt.

Hogy női iskolaigazgatók száma nincsen arányban a tanítónők számával, azt ugyebár fel sem kell említeni.

A magyar házasságjog és a magyar büntetőtörvény nem tesz különbséget a nő és a férfi házasságtörésének elbírálásában. (1894: XXXI. t.-c. 6. §.), (Btkv. 248. §.)

Nem tagadjuk, haladás ez számos európai állam erre vonatkozó intézkedéseivel szemben.

De milyen szatíra válik ebből az „egyenlőségből” az *életben*, melyet a kettős morál igazgat, melyben a kettős morál sokkal hatalmasabb tényező, mint ezek az igazságos paragrafusok.

A nő jogi helyzetének alapos tanulmányozása tehát nemcsak arra tanít bennünket, hogy a nőnek égető szüksége van a polgárjogokra, mert csak a törvényhozásra gyakorolt közvetlen befolyása által változtathatja meg a törvényeket úgy, hogy ezek teljesen igazságosak és méltányosak legyenek. Hanem megtanítanak ezek az ismeretek bennünket arra is, hogy a törvény *szavának* igazságossága még mindig nem elég garancia arra nézve, hogy abból az életben az egyénekre nézve való, élő igazságosság váljék.

A polgárjogokra tehát azért is van múlhatatlanul szükségünk, hogy ezek segítségével bejuttassuk az erre méltó és alkalmas asszonyokat a parlamentbe, az igazságszolgáltatásba, a közigazgatásba.

Mert csak így teremthetjük meg – idővel – nemcsak a jó törvényeket, hanem azt a közszellemet is, mely azokkal összhangban adja meg csak azt a talajt, melyből majdan kivirágozhatnak az igazi egyenlőség a két nem között és a mindnyájunk által oly forrón áhított szociális igazságosság.

Késő unokák majd ámulva és elszörnyűködve fogják tudomásul venni, hogy még napjainkban is voltak asszonyok, kik nyugodtan túrték, hogy rájuk nézve kötelező törvényeket alkossanak ők nélkülök, kik természetesen találták, hogy a házasság őket jobbágyokká alacsonyítja, kik nem ütköztek meg azon, hogy hivatásokat, iskolákat elzárhatnak a nő elől és hogy nőkre és férfiakra vonatkozó perekben férfiak és csak férfiak vádolnak, védenek és ítélik.

És miután az előttünk fekvő törvénygyűjteményt hatalmas eszköznek tartjuk, ezeknek az asszonyoknak a helyes útra való térítésére, nemcsak a könyv elolvasását és tanulmányozását ajánljuk melegen, hanem terjesztését is a társadalom minden körében.

Suffragistek és suffragettek.*

A fordulat, melyet a választójogi mozgalom a közelmúltban Angliában vett, komolyan nyugtalanítja a mozgalom igaz híveit. Tagadhatatlan, hogy az erőszakos nyilvánulások, ámbár csak néhány felelősséggel nem tartozó egyén cselekedetének tekinthetők, nagyon is alkalmasak arra, hogy teljesen hamis képét adják a mozgalom igaz lényegének. Világszerte és feltétlenül elítélik az eljárás heves módszerét és csekély azon higgadt gondolkodású férfiak és nők száma, kik elismerik, hogy a mértéktelen eljárást mérhetetlen igazságtalanság előzte meg.

A választójogi javaslat benyújtása jún. 17-én a House of Commons-ban, melynek értelmében megkapja a választójogot minden 21 éves férfi, ki fél év óta egy s ugyanazon lakóhelyen tartózkodik, nagy elkeseredést keltett még a legmérsékeltőbb suffragisteknél is.

A gyakorlati életben a választójog illetén kiterjesztésére nem mutatkozott szükség és csekély érdeklődéssel találkozott volna országszerte, ha ezen javaslat tárgyalásánál nem várnák a női választójogi érdekében vívandó nagy csatát. A közvélemény nyomása oly erős volt, hogy a miniszterelnök kényszerítve érezte magát arra a kijelentésre, hogy a javaslat tárgyalásánál módosítások benyújthatók a női választójog javára. A javaslat második olvasása már elmúlt, a krízis akkor fog kitörni, mikor ősszel' bizottságnak fogják kiosztani, mert akkor tárgyalják majd a módosításokat.

A nők választójogának hívei a képviselőházban 3 külön csoportra oszlanak. Első csoportot képezik a konzervatívok, kik csak igen korlátolt számú nőt akarnak a választók közé besorozni, u. i. csakis a külön háztartások fejeit. Második csoport az u. n. »felnöttek választójogi csoportja”, mely szerint minden felnőtt asszony megkapná a választójogot. És végül egy csoport a „norvég választójogi csoport” elnevezés alatt ismeretes, ezek óhajtkák a választójogot az önálló háztartást vezető nőknek és az önálló háztartást vezető férfiak feleségeinek. Ehhez a utolsócsoporthoz, úgy vélik, csatlakoznak majd a kabinet azon miniszterei, kik hívei a nők választójogának. Mr. Lloyd George és Sir Edward Grey is – ez az általános nézet – támogatni fogják ezt a csoportot.

A különböző módosításokat terjedelmük sorrendjében fogják benyújtani. E szerint elsősorban a „Felnöttek választójogi csoportja” fogja benyújtani módosítását, utána a „norvég” csoport, végül a legszűkebb határookra szorítkozók. Ezen eljárás mellett remélhető, hogy még ha az első módosítások elvetetnének is, az utolsó körű összpontosulni fognak a női választójog összes hívei.

Időközben Mr. Asquith beszéde a javaslat második olvasásának alkalmából nagyon kedvezőtlen benyomást tett. Annak a véleményének adott ugyanis kifejezést, hogy miután a ház egyszer már elvetette a női választójog tervezetét, nem fogja meghazudtolni önmagát az előbbivel ellenkező álláspontnak elfoglalásával. Sok

* Az angol választójogi szövetség sajtóirodája kérte e felvilágosító cikk közlését.

helyütt úgy tekintik ezt a beszédét, mint nyílt megszegését azon határozott ígéretének, hogy a kormány semmiképp sem fogja megakadályozni a női választójog javára szóló módosítás benyújtását, ha a ház többsége amellet nyilatkozik. Ezt a kijelentést válaszképp nyomban követték az erőszaknak ama sajnálatos kitörései a miniszterelnök dublini látogatása alkalmából.

A törvényes alapon dolgozó suffragist-ek, kik legnagyobb részét a „Nők választójogi egyesületeinek nemzeti szövetségében” csoportosulnak, amely viszont a Nemzetközi választójogi szövetséghez tartozik, most azon nehéz feladat előtt állnak, hogy egyrészt a küzdelem harcias módszereit lehetőleg elnyomják, s másrészt nemzetüket a békés propaganda útján a női választójog eszméjéhez hozzá neveljék. A szövetség nagy tiszteletben álló elnöke, Mrs. Henry Fawcett, szívhez szóló szózáttal fordul a harcias párthoz, sürgősen kérve őket, ne kockáztassák meg gondolatlan ténykedéssel nagyfontosságú közös ügyüket, ne késleltessék a sikert, esetleg hosszú, kínos időkkel.

SZEMLE.

November elsején a Magyar Testgyakorlók Köre sportpályáján az M. T. K. és a B. T. C. I. sz. csapatai mérkőznek. A match jövedelmét a rendezők szívesek voltak a jövő évi nemzetközi választójogi nőkongresszus alapjainak felajánlani. Tegyük meg mindent, hogy a november 1-ei mérkőzés minél nagyobb összeggel gyarapítsa vendégfogadó alapunkat.

Ellenzéki politikusok a nők választójoga mellett. A Feministák Egyesülete és a férfiliga augusztus folyamán együttes akciót indított annak érdekében, hogy pártközi bizottság egyezzen meg a nők választójogának abban a mértékében, amelyet ezidőszerint valamennyien elfogadni készek. A tárgyalások során a keresztény szocialista és demokrata párt hivatalosan, a munkapárt részéről pedig több előkelő politikus egyénileg fejezte ki készségét az egyeztető bizottságban való részvételre. A Kossuth-párt részéről gróf Apponyi Alberttel tárgyaltak a két testület képviselői. Apponyi gróf a pártközi konferenciát a politikai viszonyokra való tekintettel lehetetlennek nyilvánította. De minthogy maga is meggyőződött híve annak, hogy a nők bizonyos kategóriáinak most megadassék a választójog, vállalkozott arra, hogy az ellenzéki pártok közt megteremtse a szükséges megegyezést. Kossuth Ferenc a maga részéről is biztosította a Feministák Egyesületének megbízottját, hogy híve a nők választójogának és pártolja az ellenzéki megegyezés keresztülvitelét. A történeti hűség kedvéért lejegyezzük, hogy a sajtóban erről megjelent hírt a szociáldemokrata párt lapja, a Népszava szeptember 11-én a következő megjegyzéssel kísérte:

„*A hölgyek választójoga.* A feministák úgy örülnek Lukács visszavont ígéretének, amely a hölgyek választójogát a proletárok választójogának ellensúlyozására kilátásba helyezte, mint a majom a sipkájának. Bár kiderült már az is, hogy Lukács sem óhajtja, hogy az ő meg a feministák ölekezéséből származó ezen kis torzmagzat kifejlődjék és megszülessék, a feministák mégis nagy anyai szeretettel ragaszkodnak ahhoz, hogy ez a vízfejű kis szörnyeteg napvilágot lásson. Ezen ragaszkodásuknak szokásuk szerint *különböző álhírek terjesztésével, mondjuk magyarul: pletykával adnak kifejezést.* A legutóbb is a következő kommunikét helyezték el a lapokban:

A Feministák Egyesülete és a Nők Választójogáért Küzdő Férfi Liga tudvalevően akciót folytatnak annak érdekében, hogy az összes pártokat megnyerjék a nők választójoga követelésének A függetlenségi gazdapárt, a demokraták és keresztény-szociálisok már régebben magukévá tették ezt a követelést. A Feministák Egyesülete és a Férfi Liga vezetőségei tegnap tárgyaltak gróf Apponyi Alberttel és Kossuth Ferencel, akik a maguk személyére nézve kijelentették, hogy kívánják a nők választójogának megvalósítását a küszöbön álló választójogi reform keretében, Az ellenzék két vezérférfia a Kossuth-pártban hivatalos határozat tárgyává teszi majd a követelést.

Ez a ravaszul megfogalmazott hírecske úgy tűnteti föl a dolgot, mint hogyha a szövetkezett ellenzék hajlandó volna belemenni a hölgyek választójogának feminista tervezetbe, amely a vagyontalan férfiak jogainak ellensúlyozására készül és amely a vagyontalan nők jogtalanságát teljes terjedelmében föntartja. Ha így állana a helyzet, akkor az ellenzéki pártok maguk is abba a gyanúba keveredhetnének, hogy szájuk íze szerint való a vagyontalanoknak: férfiaknak és nőknek kisémmizése a választói jogosultságból. Ez a feminista hírecske tehát az ellenzéknek megrágalmazása a demokrácia elárulásának szándékával. Hegy tehát nem hiteles, azt a mai politikai helyzet minden ismerője első pillanatra láthatja. Ha van valami pozitív alapja a híreknek, akkor csak az lehet, hogy az ellenzék egy részében tényleg megvan az a dicséretes hajlandóság, hogy választójogot adjon, azaz kívívni segítsen – nem a hölgyeknek, nem egynehány Schwimmer Rozáliának és Teleky grófnőnek, hanem valamennyi nőnek, tehát a vagyontalanoknak is. Az ellenzék egy részének a nemek és osztályok teljes választójogi egyenjogosítása az ideálja és egy másik része szintén hajlandó arra, hogy a férfiakéval egyenlősítse a nőjogokat, de azt az ellenzék egy csoportjáról sem lehet föltételezni, hogy az úri dámák előjogosságával akarja kijátszani a férfi proletariátust.”

Férfiak nemzetközi kongresszusa a nők választójoga érdekében. Londonban október 23–29-ig nemzetközi kongresszust tart a Lord Cockburn elnöklete alatt álló Mens International Alliance for Woman Suffrage. A kongresszuson Anglia, Magyarország, Franciaország, Németország, Amerika, Svédország, Németalföld és Belgium, továbbá Ausztrália, Új-Zeeland, Norvégia és Finnország képviselői fog-

nak résztvenni. A tárgyalások napirendjén áll a férfiak nemzetközi szövetsége alapszabályainak véglegesítése, a Budapesten 1913. tartandó választójogi kongresszuson való részvétel és a nők választójogaért folytatandó nemzetközi propaganda megállapítása. A kongresszus programja a komoly munka mellett társadalmi összefogásokat is tervez. Kimagasló jelentőségű egy az angol képviselőházban tartandó ülés, amelyen a Ház összes tagjai részt fognak venni. A magyar férfiligát valószínűleg vezetőségének több tagja fogja képviselni. Nők, mint fráternél delegáltak és mint vendégek vehetnek részt a nagyfontosságú kongresszuson, amelyről érdeklődőknek lapunk szerkesztősége készségesen szolgál részletesebb felvilágosítással.

Haladás a coeducáció felé. Fiúmet illeti a dicsőség – hála érte Kankovszky Ferenc miniszteri tanácsosnak, az ottani kormányzó-ság közoktatásügyi szakosztálya vezetőjének – hogy új iskolák létesítésekor nem feledkezik meg az új korszak követelményeiről. Az ottani *kiviteli akadémia* már létesítésekor mindkét nembeli ifjúság számára nyílt meg. A most megnyílt városi *realiskola* szintén fiú- és leány-növendékeket fogad be. Csodálatos ellentét: a székesfőváros több helyen épít gyönyörű felső kereskedelmi iskolákat fiúk számára, a „gyenge” leány-növendékek pedig a Rózsadombról is a Rigó-utcába kénytelenek járni vagy az egyéves tanfolyamokon automatákká képezni magukat! – A nyíregyházi ág. ev. főgimnázium kormányzó tanácsa elhatározta, hogy az intézetet megnyitja a leány-növendékek előtt is. Föltételül kikötötte, hogy a főgimnáziumnak leány-növendékei csak jóelőmenetelűek lehetnek s a szülők tartoznak közös költségen egy felügyelőnőt alkalmazni. (!) Ez a határozat különösen azért érdekes, mert az evangélikus egyetemes rendtartás még azt is kizárja, hogy leány-növendékek mint magántanulók bejárhassanak a gimnáziumokba. A nyíregyházi főgimnázium kormányzó-tanácsa most az evangélikus egyházkerületi közgyűléshez fordult azzal a kéréssel, hogy ezt a tiltó rendelkezést változtassa meg, mert hiszen Wlassics Gyula minisztersége óta már az egyetemeknek is lehetnek jóelőmenetelű nőhallgatóik. Evangélikus egyházi körökben nagy érdeklődéssel várják a nyíregyháziak kérésének elintézését, mert egy szomszédos evangélikus egyházmegye közgyűlése hasonló fölmerült esetből kifolyólag csak nem régeből mondotta ki, hogy leányoknak a gimnáziumok rendszeres látogatását nem tartja megengedhetőnek.

A családfentartó nő. A napilapokból vesszük a következő hírt: Érdekes elvi jelentőségű határozatot hozott Győr sz. királyi város tanácsa. Egy házaspár tagja volt a kerületi

munkásbiztosító pénztárnak. A férj betegsége miatt elvesztette állását és hat héten át nem járt munkába. Megszűntek tehát a munkásbiztosító pénztári tagságából folyó jogai Utóbb megbetegedett, kórházba került s a kórház az ápolási díjakat a pénztárnak számította fel, ami ellen a pénztár apellált. A városi tanács megállapította a pénztár fizetési kötelezettségét, még pedig az *ápoló nejeinek tagsági jogán*. *A törvény szerint a családfentartó pénztári tag hozzátartozói is élvezik a jogokat. Ez esetben pedig a kereső feleség a családfentartó.*

Nők a sajtóban. A női munka térfoglalásának egy új jelensége a nők foglalkoztatása a *politikai* hírlapírás terén. Temesvárott nem rég nőt alkalmaztak egy politikai napilap szerkesztőjeként, a múlt hónapban pedig a Székelyhídi Hírlap szerkesztését vette át *Hajós Gabriella*. A fővárosi sajtóirodalomban újítás, hogy a Világ c. napilap nőírók vezércikkeit is közli. (Legutóbb gróf Teleki Sándorné és Bedy-Schwimmer Rózsáét) Mint reporter mind több és több nő érvényesül. Így „Az Újság” Kovácsné Balog Vilmát, a Világ Antal Gézánét, az Est és a Nap Kovács Lydiát alkalmazta reporteri minőségben. A Budapesti Hírlap szerkesztőségének Hollósné de Grobois Mandine a titkára. Reméljük, hogy a hivatásos női újságírók kiszorítják majd a dilettantizmussal, férfi írók utánzásával kárt tevő sport-újságírókat.

Az első magyar tanítónők. A hivatalos világ alig vett tudomást arról a napról, amely Magyarország kultúrtörténetében mélyreható jelentőségű: 40-edik évfordulójáról annak, hogy a magyar állam tanítónőképzője az első nőt bocsátotta a tanítói pályára. Pedig a magyar tanügynek olyan kipróbált, számottevő, elismert munkaerői vannak közöttük, mint *Sebestyénne Stetina Ilona, Lázárné Kasztner Janka, Sárcevic Betti* és mások. Intim jellegű emlékünnepeket nem is kereste a nagy nyilvánosság; de érdekes ellentét gyanánt érdemes megemlíteni, hogy éppen e nagyjelentőségű évforduló napján tisztelgett a közoktatásügyi államtitkárnál a Feministák Egyesületének küldöttsége, amely a magyar tanítónőkről ismételtelen elhárítani törekedett azt a jogfosztást, amely a 40 éves hagyomány ellenére ezután kisebb fizetést utal ki nekik, mint férfi kártársaiknak. A küldöttség előadója nem mulasztotta el ennek az ellentétnek kiemelését; kapott is jóakarató biztatást; de vájjon a hadihajók nem fogják-e fölemészteni a dolgozó asszonyok betevő falatját?

Betegápolónők a nők választójoga mellett. A betegápolónők világszövetsége Kölnben tartott nemzetközi kongresszusán, augusztus 5-én egyhangúlag elfogadta a következő határozatot: „Tudatában annak, hogy a civilizáció legmagasabb céljai, a faj legigazibb áldásai csakis oly férfiak és nők együttes munkája által érhetők el, akik teljes, egyenlő politikai jogokkal bírnak, kijelentjük ezennel, hogy mi is ragaszkodunk a nők választójogának magasabb elvéhez, a mozgalmat hatalmas és

erkölcsi mozgalomnak tekintjük, amely hivatva van nyomor, betegségek, bűn leküzdésére és a felebaráti szeretet megerősítésére.* A magyarországi ápolónők közül a Gondviselés nővérek, átértve e határozat jelentőségét, már képviseltették is magukat a feministák szeptember 16-iki nagygyűlésén.

A polgári iskolai tanárok kongresszust hívnak egybe nyugdíjsérelmeik orvoslása érdekében. Kell, hogy a polgári iskolai tanítónők kivégyék részüket a kongresszus előkészítéséből és munkájából, de viszont megköveteljük a tanítónők nyugdíjsérelmeinek napirendre tűzését. Köztudomású, hogy ugyanolyan befizetések ellenében a tanítónő elhalálozása esetén gyermekei, vagy segítségére utalt rokonai (szülők, keresetképtelen férj) nem részesülnek ugyanakkora anyagi ellátásban, mint a férfitanárok hátramaradottjai. Ne szalasszuk el a baj orvoslására kínáló alkalmat!

Az állami nőipariskola tanfolyamai. Keresetre szoruló felnőttek érdekében nagyon hasznos újítást léptetett életbe a Rákóczi-téri áll. nőipariskola igazgatója, Sebestyenné Stetina Ilona. Délutánonként 3-6 óra közt (elegendő jelentkező esetén az esti órákban is) féléves tanfolyamokat rendez olyanok számára, akik a fehérmű, vagy ruhavarrásban, illetőleg kalapdíszítésben tökéletesíteni kívánják meglévő előismereteiket.

Új hollandi egyetemi tanárnő. Dr. Johanna *Westerdijk*-et, aki igazgatója volt az amsterdami Association Internationale des Botanistes gombavizsgáló központjának, az utrechti egyetemre rendkívüli professzornak nevezték ki.

A svájci asszonyok antialkoholista munkája A „Zürcher Frauenverein für alkoholfreie Wirtschaften” 17 év előtt kezdte működését, amikor egy kis kávémérést nyitott három alkalmazottal, ma pedig 12 alkoholmentes vendéglő áll vezetése alatt. Ezekben a vendéglőkben naponként körülbelül 11.000 ember kap igen olcsó ellátást. Az egyletnek mindamellett, hogy az ételeket a beszerzési árnál csak kevés adja drágábban, a nagy forgalom folytán jelentékeny haszna marad, amelyből a szükséges alapot levonva, a többit a vendéglőipar reformálásának céljaira fordítják. A körülbelül 400 női alkalmazott helyzete is teljesen más, mint a többi vendéglőkben. Emberies életmódjukról különböző jóléti intézménnyel és tisztességes bérekkel gondoskodnak.

Különfélék. A Budapesti Nőruhakészítő Ipartestület eljárásága elhatározta, hogy a női ruhakészítő leány- és férfitanonok számára a fővárosnál egy szakirányú női ruhakészítő tanonciskola szervezését fogja szorgalmazni – A kínai nők most szervezik a nők választójogi szövetségét, hogy a néhány kantonban már megszerzett választójogot az egész birodalom asszonyainak kivívhassák. – Szeptemberben meghalt *Révy Simonné báróné*, az utolsó olyan magyar asszonyok egyike, akik mint *fiúsított leányok* voltak élő bizonyosságai a magyar nő jogi Helyzete sajátosságának.

Előfizetési díjak és hirdetésekre VOBÁTKOZÓ megkeresések november 15-től kezdve Vigadó-tér 3. alá intézendők.

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete takarítónőt keres lakás ellenében ½ napi elfoglaltsággal. Kérjük tagtársainkat, hogy nős szolgálakat ajánljanak sürgősen hozzánk.

IRODALOM.

A választójog irodalma.

A választójog reformja. A magyar jogászegylet értekezései IV. kötetének, 31. füzeté. Ára 4 K. A kiadvány Concha Győző, Várady Zsigmond, Réz Mihály, Joó Gyula, Harrer Ferenc, Márkus Dezső, Kenedi Géza, Balog N. Imre, báró Roszner Erwin, Rónai Zoltán, Szende Pál, Barta Imre, Móricz Károly és Nagy Ferencz előadásait tartalmazza, amelyeket a miniszterelnök felhívása folytán megtartott enqueten elmondtak. Az előadások közül *Márkus Dezső a nő teljes politikai egyenjogúsításának* alapján áll. *Kenedi Géza* pedig erre vonatkozóan így nyilatkozott:

„Az elvi álláspont tekintetében semmi sem választ el Márkus Dezsőtől és azt hiszem, hogy a jövő fejlődés meg is fogja hozni azokat az eredményeket, ha talán nem olyan általános mértékben, mint ebben a pillanatban valószínűnek tetszik. De azt hiszem, hogy e kérdést nem elvi, hanem ezidőszerint gyakorlati szempontból kell eldönteni és a magam részéről nem látok arra semmi okot, hogy mikor egész Európában a nagy nemzetek nem látják elérkezettnek az időt a nők szavazati jogának törvénybe iktatására, épen mi csináljuk azt meg, akiknek igazán egynél sokkal több okunk van arra, hogy az általános szavazati jogot a legnagyobb gonddal alkossuk meg és ne menjünk bele semmi olyan lépésbe, amelynek hatását kiszámítani nem tudjuk. Már pedig a nők beillesztését a szavazók közé egészen kiszámíthatatlannak tartom, mert hiszen nem próbálta még egy állam sem meg.”

(Míthogy Kenedi ezzel szemben állandóan hangsúlyozza, hogy ne a külföldet majmoljuk, önmagának mond ellen, amikor az európai nagy nemzeteknek rossz példájára hivatkozik.)

Balogh N. Imre az „általános” választójog híve, miután előadásában az előtte szólóktól követelt minden korlátozást visszautasított, arra a konklúzióra jut: „Hogy milyen korlátokat ismerek el mégis? Csak olyan korlátokat, ismerek el mégis, amelyek önmaguktól ledőlnek idővel. Így le fog dőlni a nőknek a választói jogtól való kirekesztése is.” (Ledőlnek? Ez az év legjobb vicce, amelyen nevetnénk, ha nem volna olyan szomorú, hogy az *egyetlen* korlát, amit a magyar radikalizmus elfogad, a nőket kirekesztő.) Báró Roszner Erwin előadásából idézzük a következő tételt:

„Általános az a választói jog, amely emberi ősjog ugyan, de a melyből mindazonáltal ki van zárva az emberiség egyik fele, nemi különbség címén. *En azt csak konstatalom és egyáltalában nem kifogásolom*, mert nem lévén feminista, nem is óhajtom, hogy a nő azo_n eszményi hivatását, melylyel férjének és gyermekeinek él s melynek viszonzásául a férfi hódoló tiszteletét és szeretét kapja, összekeverje a politika durva mesterségével, *de azért mégis csak csodálkozom azon, hogy a radikálisok és a szocialisták is általánosnak ismerik el azt a választói jogot, mely a nőt elvileg kizárja*, jöllehet azoknak egy része kétségen kívül magasabb műveltségi és erkölcsi színvonalon áll és függetlenebb is, mint sok olyan férfi, akiknek számára most az általánosság címén jogot követelnek.”

Dr. Rónai Zoltán, a szociáldemokrata-radikális fel-fogás képviselője, többek közt ezeket mondta:

„Nézetem szerint mennél szélesebb rétegekre terced ki a választójog, annál jobban mozdítja elő a kulturális fejlődést. Legjobban tehát az egészen általános és egyenlő választójog. Erre a tételre deduktív módon lehet következtetni abból a tapasztalatból, hogy a társadalmi csoportok legelső sorban saját érdekeik megvalósítására törekcsenek. A kultúrának javaiban, amelyek rendszerint anyagi javakkal függnek össze, ha kényszerítő ok fel nem merül, az uralkodó társadalmi rétegek a saját csoportjukhoz tartozókat részesítik a legnagyobb mértékben. Mentői jobban részesül tehát valamely osztály a politikai hatalomban, annál több része lesz a kulturális javakban is „

A tétel és ellentétel bizonyítására arra is hivatkozik, hogy „minél korlátoltabb valamely állam választójogi rendszere, annál szegényesebb iskolaügye és szociál-politikája. A szűk választójogú Poroszországban az 1901-1908. közti időszakban csak 21.6%-kal emeltek az iskolai kiadásokat, míg Bajorországban 35.2%-kal stb. stb. Minthogy Rónai annak az iskolának a képviselője, amely mesterének, *Pikler Gyulának* elmélete ellenére a nőnek a férfival ellentétes *osztály* helyzetét a „tudományos megállapítások” nagyobb dicsőségére nem ismeri fel, Rónai fenti idézeteivel mutathatjuk be, hogy a nők választójogának megvalósítása a kulturális fejlődés szempontjából nem halasztható addig, míg a „korlátok maguktól megdőlnék.” A rossz választójogú Poroszország 21.6%-kal emelte iskolaügyi költségét. Egész közoktatásügyi budget jenek 96%-át azonban változatlanul a fiúk oktatására fordítja, a lányoktatásra szánt 4%-kal szemben, épúgy, mint a „jó váhsztójogú” Bajorország, amely ugyancsak 96%-ot a fiúkéra és 4%-ot a leányok oktatására költ. A nő osztályérdekeinek védelme a nők dolga. Minél kiterjedtebb méretű a férfiak nemi uralma, annál jobban elégítik ki elsősorban a férfiak gazdasági és nemi érdekeit (A nő szűkebb kiképzési lehetőségei, egyenlő munkájuk silányabb fizetése, a kettős erkölcs, a férfiaknak kedvező törvények, a férfi törvényes kiváltságai a házasságban, stb., stb.) Lelkesen tapsolhatunk végül Rónai következő megjegyzésének: „Az 1874-es reform reakció volt az 1848-as törvényhozással szemben. A nő szempontjából pedig az 1848-as is reakció volt, amely elvette a nőtől a keveset; a mágnás özvegyek követküldési jogát, a nemes özvegyek választójogát és semmit sem adott érte cserébe. Szerk.) De másodsor: ne feledjük, hogy a jog fejlődésének *tempója* ma már Angliában sem az, ami évtizedekkel ezelőtt volt. A jog fejlődésének simulnia kell a társadalmi élet fejlődéséhez. Ma, amikor a rohamosan lüktető gazdasági élet rendkívüli gyorsasággal bontja fel világszerte a régi társadalmi alakulatokat, annak az országnak, amelyik a társadalmak versenyében nem akar alámerülni, *törvényhozásának tempójában hozzá kell simulnia az élet tempójához.* A jogi fejlődés radikalizmusának kérdésében Magyarország a radikális módon átalakuló társadalmi életre s ne a régi Angliára legyen tekintettel.”

Jó volna, ha ezt Rónai elvbarátai is megszívlelnék. Akkor, ugyanis nem uszítanák a Galilei-kör ifjúságát a nők választójoga ellen, azon a címen, hogy mindenhol

előbb a férfiak általános választójoga előzte meg a nőké. Hajdan a fejlődésnek ez a tempója megfelelehetett a társadalmi élet fejlődésének, de a mióta „a rohamosan lüktető gazdasági élet” a nők öntudatát és érdekérzékenységét felébresztette az »előbb én, aztán én, harmadszor én, végül talán te” tempója nem áll egy rithmusban az élet tempójával.

Szende Pál az általános választójognak, a tudományos megállapítás mezébe öltözött ellenzéséről mutatja ki, hogy áltudományosságon épül, mint ahogy – Szende Pál követői a Galilei ifjak is áltudományosság áldozatai, amikor a nők választójogának fokozatos fejlesztését „tudományos megállapítások” harci kiáltásával „ellenzik.”

Dr. Móricz Károly a kuriális rendszerre emlékeztető különleges választójogi tervezet kapcsán ezeket mondja: „A mennyiben önálló tőkésék, vállalkozók, vagy munkások gyanánt szerepelnek, a választójognak az illető csoportban, vagy virilista minőségben való gyakorlásából a *nők* sem zárandok ki.” A jogászegyesület e kiadványa a választójogi irodalomnak igen értékes gazdagítása.

Dr. Katona Móric a pozsonyi jogakadémia tanára Pozsony. Steiner Zsigmond kiadása. 1912. Ára? A füzet néhány érdekes adatot sorol fel. így azt, hogy pl. az 1905-iki választásoknál Brassó első kerületében a választók 68%, Nádudvaron 87.6% és Csákváron 94.9% *nem* szavazott. A szavazati jogukat nem gyakorlók országos arányszáma 1896-ban 26.3%, 1901-ben 32.72, 1905-ben 33.27. Nem tudjuk, milyen álláspontot foglal el a szerző a nők választójogával szemben, mert e kérdésre nézve a következően nyilatkozik; „*A nők választójoga* nem oldható meg helyesen, kizárólag a jog szempontjából. A társadalmi evolúció mind közelebb hozza ugyan az időt, amidőn a nő a politikai jogok terén is a férfinak egyenrangú tárcává válhatik, de ma még ennek feltételei nincsenek meg. A nemzet hatalmi életében való részvétel nemesek jogokat jelent, de áldozatokat is kíván. Amily mértékben társa a nő a férfinak a nemzet kulturális és gazdasági munkájában, oly mértékben kell, hogy megillesse őt a politikai jogok gyakorlásának jogosultsága is.”

E homályos nyilatkozat első része, mintha csupán a jövő kérdésének tekintené a nők választójogának megvalósítását, míg a második a jelenbe helyezi.

Dr. Márkus Dezső: A választójog. A nő választójoga. Két tanulmány. Budapest. Franklin-társulat kiadása. Ára 1.20. A választójogi irodalom tengerré dagadt árjában számottevő Írás dr. Márkus Dezső tanulmánya, amely – azt itt alig kell kiemelni – természetesen elejétől végig a nő és a férfi teljes politikai egyenjogúsításának alapján áll. A két tanulmány Az Újság hasábjain keltett méltó feltűnést, önálló kiadásuk a választójog irodalmának könyvtáraiban biztosít nekik előkelő helyet.

Szemere Miklós: Általános választójog – nők nélkül. „Élet” irod. és nyomda r. t. kiadása. Azokkal szemben, akik az általános választójogot sürgetve, megfedkeznek arról, hogy a nők ép úgy részei az általánosság-nak, mint a népnek, a nemzetnek, Szemere szembe állítja, hogy a társadalom nem hímmemű, hanem emberi: nők és férfiakból áll. Arra az álláspontra helyezkedik

hogy aki az államot polgári vagy katonai pályán bármi-
ben szolgálta, annak okvetlen *lehessen* szava a közügyek-
ben.” Arra hívja fel a férfiakat, hogy nagyanyáikra, hú-
gaikra és leányaikra gondolva, követeljének, polgárjogot
a nőnek.” Nemcsak a nők, érdekében, hanem mert a
közkerölcsök radikális javítása csak a nők közreműködé-
sétől varható.

BEÉRKEZETT MŰVEK*:

Why Men Should Work for Womens Suffrage.
(„Miért küzdjenek a férfiak is a nők választójogáért.”)
Irtá: Charles C. V. Drysdale, kiadja a Férfiliga a Nők Választó-
joga érdekében. (London, Westminster, 186 St. Stephens
House.) Ara 30 filler. Ennél meggyőzőbb könyvecske még
nem jelent meg, sem ismertetés, amely 25 oldalon töb-
bet tud mondani, mint ez Hívünk lesz mind, aki csak
olvassa és gondolkodik rajta, s ha csak egy szikrája is
van benne a lovagiasságnak, legüzbuzgóbb segítője lesz
a nők felszabadítási eszméjének. Nemcsak az olvasó
igazságszeretetéhez, jogérzetéhez szól, hanem beigazolja,
hogy mindenkinek saját érdeke az, hogy nőknak, férfiak-
nak egyaránt egyenlő munkáért egyenlő bért fizessenek,
ami csakis a nők választójogának segítségével érhető el.
Diagrammok, statisztikai kimutatások a legkiáltóbb módon
mutatják, milyen óriási számúvá fejlődött az iparban
dolgozó nők serege, milyen arányban helyettesítik a
férfiakat, amikor olcsóbb bérért vállalják el a munkát,
menynyivel nagyobb a női, mint a férfi népesség, stb.
S azt is megmutatja a szerző, hol az orvosság milderre.
Női és férfi tanítók összehasonlító fizetési táblázatát
mutatja be (ahol egyforma a kvalifikáció, egyforma a
munka) olyan országokban, ahol a nőknek választójoguk
van, s olyanokban, ahol még nincs. S avval fejezi be:
„Még ha azt tétéleznők fel, hogy a nő maga nem akarja
a választójogot, akkor is szükséges, hogy a férfi indítsa
öt arra, hogy azt kívánja, mint ahogy a szakszervezetek
érdeke, hogy valamennyi tagját egy nagy szövetkezésbe
csoportosítsa.” A füzet a magyar férfiliga útján is be-
szerezhető.
M. G. K.

Darwin. Népszerű természettudományi folyóirat.
Szerkeszti és kiadja: Dr. Fülöp Zsigmond. Megjelenik
kétszer havonként. Előfizetési díj egész évre 10 kor. Az
új folyóirat programja: Közérthető tájékoztatást nyúj-
tani a természettudomány minden ágának haladásáról.
Az első szám biztató és ha a folyóirat – természettudo-
mányt ígérő népművelésének példájától eltérően – nem
siklik majd le a tudomány terjesztés teréről a politikai
terror terjesztésének mezejére, nagy és fontos missziót
tölthet -be. Természet-álművelés helyett, ha végre
tényleges tudományt nyújt majd minden kultur-ember
érdeklődésére és hálájára tarthat számot.

A

*) Ismertetésüket fentartjuk magunknak.

Új mezőkön.

Az anyák rendjébe hát én is beléptem,
Anyám, hol elhagytad ott folytathatom,
Tudom, hogy a sorsom örök, nehéz járom.
Ha követlek Téged szomorú utadon.
Az ős kálváriát véges-végig járni
Érzem anyám, hogy nem lesz majd erőm.
Én nem akarok tűrő szentté válni
Meddő talajon, kitaposott mezőn.

Az én utam majd megvérzi a lábam,
De vissza azért mégsem fordulok.
A lelkeket úgy hajszolják előre
A szenvedésből ébredett dalok.
Az én dalom nem bús templomi zsoltár
Az én dalomból az élet kiált:
Anyák véreből, erejéből támad;
A jövő nemzedék, az egész világ.

Anyák táplálják a kisedet életre
Mint az anyatermészet a vadat,
Anyák öléből kelnek mind, mind útra
A teremtő, a harcos hős hadak,
Az élet minden atomja bizonyosság,
Hogy nekünk helyet a természet adott,
Mikor az ember ős bölcsőjévé
Örök anyává minket avatott.

Oh áttörök a köd hazug hálóját
Érzéseim, mint nagy páncélhajók
S az ős igazság új csudaként tör fel:
Mi vagyunk az élet s az életet adók
Tűrő rabszolgák küzdő ivadéki
A mi utunk már csak előre vezet
Nyomunkban majd égő rózsák nyílnak
A küzdelemben kapott sebek

Nem anyám, én nem foglak követni
Én nem vagyok szent, én lázadó vagyok
Az én lelkeimnek messziről izentek
Diadalmas pirosuló hajnalok.
Meghal a sötétség s hunyorgás nélkül
Nézek a napba, mely kelőben már
S új korszak, harsogó himnuszát zengeni
Büszkén, mint porból kelt phönix madár.

Várnai Zseni.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tári chequeszám-
lá: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETENEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 8-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultak:

nagysárosi Szirmai Oszkárné	100.- K
csíkszentkirályi Vitos Jánosné, áll. tan.	5.- „
Dr. Horváth Sándorné	10.- „
Márkus Zsigáné	50.- „
Eddigi gyűjtésünk	12975.96
Osszesen .	13140.96 K

További adományokat sürgősen kérünk!

Tagtársak! Politikai küzdelmünk nagy lépésekkel halad az első siker felé; ha az eddigi energiával és kitartással dolgozunk tovább, rövid időn belül a választójog fényes győzelemmel folytathatjuk az összes osztályok asszonyainak érdekében megkezdett küzdelmünket. Azt pedig ma már belátja mindenki, aki szociális reformokért valamikor komolyan dolgozott, hogy politikai jogok nélkül játékszerei vagyunk a separatisták érdekeiket védő irányzatoknak, míg a választójog birtokában olyan tényezője leszünk a politikai életnek, amelylyel föltétlenül számolnia kell minden kormánynak és az összes pártoknak.

Jelenlegi győzelmünk attól függ, hogy most landadatok elhűséggel és lelkesedéssel, rosszakaratú provokációknak fel nem ülve, a meggyőzés munkáját folytassuk mindenütt, ahol érveink felől tájékoztatlan, de jóhiszemű politikai tényezőkre hatást gyakorolhatunk. Rosszakaróinkkal szemben pedig ne feledjük, hogy a történet ítéloszéke előtt nem minket, hanem rágalmazóinkat fogja érni az a vád, hogy programjuk egy sarkalatos pontját elárulták.

Októberi munkaterv.

A politikai helyzetre való tekintettel az októberre tervezett külföldi előadást elhalasztottuk.

Október 10-én, csütörtökön d. u. 6 órakor egyesületünkben: Szülői értekezlet, melynek tárgya:

Hogyan bánjunk az ideges gyermekekkel?

Előadó: *Dösainé Révész Margit dr.* Vendégek 40 fillér belépő-díjat fizetnek.

Később meghatározandó napon egyesületünkben: Gyermekvédelmi értekezlet, melynek napirendje:

1. *Dr. Engel Zsigmond* tagtársunk előadása a hivatásos gyámok június havi, Wienben tartott értekezletéről;
2. beszámoló a 15 éven felüli és a magándajkáságba adott gyermekek érdekében végzett munkáról.

Szeptemberi krónika.

Politikai bizottságunk tisztújítása a következő eredménnyel járt: Elnök gróf Teleki Sándorné, ügyvezető elnök: Bedy-Schwimmer Rózsa, alelnökök: kaposi Molnár Viktorné és Ungar Dezsóné, főtitkár: Mellerné-Miskolczy Eugénia, titkárok: Pogány Paula és dr. Szegvári Sándorné, szervező titkár: Spády Adél és jegyző Kozmáné G. Klára,

16-iki nagygyűlésünk valóságos demonstrációja volt a magyar asszonyok immár nagy fejlettségű solidaritásának és a politikai mozgalmunk iránt a társadalom legszélesebb köreiben nyilvánuló nagy

érdeklődésnek. Egyszersmind tűzpróbája is lett a jogaikért küzdő asszonyok bátorságának, fegyelmességének és türelmének, mert ellenségeink éretlen gyermekek felhasználásával próbálták megzavarni gyűlésünket. Valóságos anyai türelemmel és fölényes elnökséssel igyekeztünk megértetni a „tudományos megállapítások” ifjú híveivel, hogy *érvekkel*, nem kiabálással győzhetnének meg bennünket. Ez – úgy látszik – kívül esik tudományos szemináriumaink tanulságain. Így hát gyerekek módjára voltunk kénytelenek kezelni őket; remélhetőleg elérik még idővel az igazi, elfogulatlan tudományosság magasabb színvonalát és akkor némi szégyenkezéssel fognak felnézni reánk, akik régebbi hibáikat belátó, jóhiszemű emberekkel szemben haragtartók nem leszünk.

Nagygyűlésünk előadója *Bedy-Schwimmer Rózsa* volt; a politikai bizottság távollévő elnöke, *gróf Teleki Sándorné* helyett ügyvezetőnk, *Glücklich Vilma* elnöklet. A vezetés fölve mindvégig a teljes szólásszabadság hyperloyális megóvása volt. Az alkohol elleni küzdelem szempontjából nagy küzdőtársunk, *Jászai Mari*, a postakézelnök szempontjából *László Józsefné*, a tanítónők helyzetével kapcsolatosan *Lugmayerné Tóth Erzsébet*, a nőtisztviselők érdekei alapján *Willhelm Szidonia*, a béke-mozgalom szempontjából *Haypál Benő* méltatta a nők választójogának jelentőségét. Nagy sajnálatunkra a szociáldemokrata pártnak és a Galilei-körnek 2-300 főnyi lármázó tömege civilizálatlan viselkedésével megakadályozta, hogy *Vázsonyi Vilmos dr.* ismert ékes-szólásával bizonyítsa érveink meggyőző ereje mellett. Minthogy *Giesswein Sándor* kénytelen volt elutazni, *Pető Sándor dr.* pedig a demokrata párt elnökének jelenlétében nem kívánt a felszólalás jogával élni: nélkülöztük az országgyűlés képviselőit.

A helyszínén jelentkezett felszólalók a következők voltak: a Good-Templar rend képviselőiben *dr. Robicsék Béla* ügyvéd, a Galilei-kör nevében *Weil Elza dr.*, aki külön határozati javaslatot nyújtott be. *Tóth István* azt a naiv álláspontot fejtette ki, hogy ettől a kormánytól még a legáltalánosabb választójogot sem szabad elfogadni (mintha bizony törvényt lehetne el nem fogadni!); *Pikiér Blanka* a Galilei-körnek régebben istanusított inkollegiális magatartását tette szóvá; végül *Gárdos Mariska*, aki megint egyszer magáévá tette azt a tájékoztatlanok félrevezetésére alkalmas álláspontot, hogy a nők segítségnek kívívni a férfiak választójogát és majd azután következnek a nők (lásd Francia-, Német-, Angolország és Ausztria példáját, ahol az általános választójoggal felruházott férfiaknak eszükbe sem jut, hogy a nőknek is megadják azt).

Bedy-Schwimmer Rózsa zárószavában választott a felszólalók ellenvetéseire és kimutatta, hogy a *nők politikai felszabadulása, nem halasztható a férfiak küzdelmének befejezése utánra*, mert minél több férfinak lesz választójoga, annál nagyobb nemi zsarnokság fenyegeti az elnyomott nőket.

A nagygyűlés erre elfogadta a határozati javaslatot, amelynek szövegét lapunk más helyén közöljük.

E helyen is meg kell köszönnünk a nagygyűlés előadóinak és rendezőségének türelmes és méltóságteljes magatartását, az egyesületek kiküldött képviselőinek nemesen solidaris viselkedését, valamint ügyünk vidéki és külföldi barátainak, derék harcostársainknak nagy számban beérkezett levélbeli és távirati üdvözlését.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tárl cheque-
számla: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETENEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 8-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Egyesületünk helyiségét és lapunk kiadó-hivatalát nor. 15-én

V., Vigadó-tér 3. sz. alá
helyezzük át.

Tagsági díjak pontos beküldését és lakás-változások bejelentését kérjük.

Összejövetelek október havában.

Minden szerdán este 8-1/2 10 óráig *szociális* tanfolyam, amikor is szakkérdések és társadalmi problémák kerülnek megvitatásra, továbbá bel- és külföldi *szaklapok* együttes olvasása. E szerda esti tanfolyamok díjtalanok. Csakis tagok vehetnek részt, tagsági igazolvány felmutatandó.

Október 13-án vasárnap d. e. az Ernst-múzeum és kiállítás megtekintése. Találkozás d. e. 10 1/2 órakor az egyesületben, ahol 70 fillérért jegyek is kaphatók.

Október 20-án vasárnap kirándulás. Utirány: Zugliget, Budakesz, Mária-Makk, Farkasvölgy. Találkozás reggel 9 órakor a Zugligetben a villamos végállomásánál. Éleimet mindkét esetben magunkkal viszünk. A kirándulásokat *Kerner Mária*, sportbizottságunk tagja vezeti. Vendégeket szívesen, látunk.

Tanfolyamaink. Új tanfolyamok nyíltak meg magyar és német *gyorsításból* kezdők és gyakorlók számára, *német* nyelvből kezdők és haladók számára. Ugy ezekre, valamint a még szervezendő *könyvviteli*, *Stolze* rendszerű *gyorsírás-gyakorló*, *angol* és *torna* tanfolyamra elfogadunk e hó 15-ig jelentkezéseket. Tanítás a Szent István-téri elemi iskolában, a Bazilikával szemben az esti órákban van.

Figyelmeztessük ismerőseinket, mielőtt a tisztviselői pályára lépnek, hogy a hatósági *kereskedelmi iskola* elvégzése igen fontos, *óvakodjunk* bármelyik más, akármilyen hangzatos cím alatt működő *tanfolyamoktól*.

Krónika. Az elmúlt két hónapban 86 új tagot vettünk fel és 137 tagtárs nyert elhelyezést egyesületünk állásközvetítési osztálya útján 60-800 koronáig terjedő kezdőfizetéssel. Ebben a hónapban a politikai élet is munkába szólította egyesületünket. Ismét memorandummal fordultunk a belügyminiszterhez, melyben a választói jogosultságnak a nőkre való kiterjesztését kértük. A memorandum szövege ma mai lapunkban közöljük.

Részvett azonkívül egyesületünk azon a politikai nagygyűlésen, amelyet a Feministák Egyesülete rendezett szeptember hó 16-án a Vigadó nagytermében. A nagy-sikerű gyűlésen, melyen több ezer egyesületi tag is résztvett, Willhelm Szidónia titkár fejtette ki egyesületünk álláspontját.

Kedvezmények színházaknál kiállításoknál, fürdő és közlekedési eszközöknél;

Vígszínház, *Népopera*, *Új-Színpad* és *Uránia* színház 80-50% árengedmény-utalvány, *Nemzet Szalon* és *Ernst-múzeum* mérsékelt árú belépő-jegyek. *Hungária*-, *Császár*-, *Körúti* és Király-fürdőbe jegyek, illetve utalványok. *Közúti villamos* jegyek 16, illetve 14 fillérért. Mindezek a jegyek és utalványok a tagsági igazolvány felmutatása mellett egyesületünk titkárságánál kaphatók.

Kreatzer Lipót dr. a Magántisztviselők Országos Szövetsége elnökének pályanyertes munkája a magántisztviselőkről, a napokban hagyja el a sajtót. A nagyfontosságú

művet, melylyel megjelenése után fogunk behatóan foglalkozni, nyomtatékosan ajánljuk tagtársaink figyelmébe. A 14-15 íves kötet ára bérmentes ajánlott megküldéssel 3.50 kor. Megrendelhető egyesületünkben.

Nyugdíj. Minden nőtisztviselő gondoskodik, idejében ellátásról munkaképtelensége esetére. Legcélszerűbben biztosíthatjuk aggkorunkat vagy munkaképtelenségünk idejét a *Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyesületében* (V., Báthory-utca 5.) ahol tetszés szerinti összegre köthetünk nyugdíjbiztosítást igen előnyös feltételek mellett. A *Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyesülete* „számol speciális körülményekkel is, amennyiben fentarthatjuk a befizetések folytatása útján összes jogainkat akkor is, ha pályát változtatunk, vagy teljesen abba hagyjuk a tisztviselői pályán való működést. Kérjünk mielőbb alapszabályokat és szerezzük meg nyugdíjjogosultságunkat.

Egyesületi jelvényünket viseljük. Ezüstből kapható 1 koronáért a titkárságnál.

Temesvár.

Októberben ismét szaktanfolyamokat nyitunk tagjaink számára. Magyar, német gyorsírás, gépírás, németnyelvi és könyvviteli kurzusokat kezdünk meg ebben a hónapban, így próbálja az egyesület – csekély díjazás mellett – pótolni, segíteni tagjaink azon szaktudását, amit nálunk lányoknak rendszeres kereskedelmi oktatásal még nem adnak meg. A gyorsírás kurzusok dr. Stróbl Márton vezetése alatt 3-3 hónapig tartanak heti 2 órában, tandíj 2 korona havonként. A gépírás tanfolyamot Tenner Dóra kisasszony vezeti. Tandíj 20 korona. A németnyelvi dr. Déznai Viktor vezetése alatt álló 6 hónapos kurzus tandíja 3 korona havonta, szintén heti 2 órában. A könyvvitelt Amán Adám, felső keresk. iskolai tanár adja elő, 8-9 hónapig tart, 2 órában hetenként. Díja 5 korona havonta. Mindegyikre szép számban jelentkeztek tagtársaink. *Lukács Margit.*

Szombathely.

A Szombathelyi Nőtisztviselők Egyesülete a nyári szünet után szeptember közepén ismét megkezdte működését. Választmányunk szeptember hó 12-én tartott ülésében tárgyalta a kezdődő őszi szezon programját és elhatározta a taggyűjtés és szervezés munkájának szélesebb körben való folytatását, amit az eddig kitűnően bevált tanfolyamok, házi esték rendezésével és a társas érintkezés állandó ápolásával kíván keresztülvinni. Az egyesület rendes csütörtöki összejöveteleit ismét megkezdte és a tea-esték jövedelmének egy részét a választójogi propaganda-alapra fogja fordítani. Október folyamán a nők választójoga érdekében propaganda-estélyt szánunk rendezni, melyre szívesen látnók a központ kiküldöttjeit. Az egyesületi hivatalos órákat a választmány határozatából egyesületi helységünkben szerdán este 7-8 óráig fogjuk megtartani, mely alkalomkor egyúttal a tanfolyamokra való jelentkezéseket is elfogadjuk. Kérjük egyesületünk tagjait és ügyünk jóakaróit, hogy érdeklődésükkel és támogatásukkal továbbra is karolják fel nemes igyekezetű törekvéseinket.

Hivatalnok családnál 1-2 tisztviselő teljes ellátást nyerhet. Székely Ferencz, Podmaniczky-utca 15. Kapun nincs kiírva.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117—58.
Sürgőny cím: SUFFRAGIUM

A kongresszus költségeihez újabban hozzájárultak:	
<i>Ágoston Péterné</i> , Nagyvárad (részlet) . . .	10.— K
<i>Dr. Cserő Ede</i> , Szeged . . .	6.— „
<i>Diamant Izsó</i> , Vágújhely, egy irodalmi estélyi tiszta jövedelme	42.60 „
<i>Dr. Győri Ilona</i>	20.— „
<i>bátyjai Holzer Aladár</i> Szeged	10.— „
<i>Dr. Mangold Samuné</i> , Nagybecskerek 10.—, Karácsonyi botból fenmaradt árúkért	23.— „
<i>megyeri Megyeri Izidorné</i> a november 1-ei matchre eladott jegyekért 850.—, gyűjtőívén Brüll Alfréd 200.—,	1050.— „
<i>Nőtisztviselők Országos Egyesülete</i> gyűjtőívén: Beretvás Endréné 40.—, Gyenes Szeréna 10.—,	50.— „
<i>Perselygyűjtés</i> : Haskó S. 3.85, Schwimmer Berta 5 50	9.35 „
<i>Pick Mórné</i> , Szeged	2.— „
<i>őzv. Ratkoviics Károlyné</i> Wagner Walburga és fia Mihály, Szeged	20.— „
<i>Dr. Rózsa Izsó</i> , Szeged	5.— „
<i>Seenger Ida</i> újabb adománya .00—, Gyöngyi 2.—	102.— „
<i>Tomasek Emma</i>	100.— „
<i>Ungár Dezsőné</i> gyűjtőívén: Bischitz Artur	50.— „
<i>Várnay Dezső</i> , Szeged	5.— „
<i>Zentay Pál</i> orvostanhallgató, Kolozsvár	5.— „
Eddigi gyűjtésünk	38.794.38 „
Osszesen	40.314.33 K

A kongresszus propagandája óriási kiadásokat igényel. De a propagandának már eddig is mutatkozó eredménye örömmel és büszkeséggel tölthet el bennünket: világra szóló esemény lesz kongresszusunk. Ne sajnáljunk fáradságot, tegyünk meg mindent vendégfogadó alapjaink gyarapítására: hadd nyújthassunk vendégeinknek olyan szíves fogadtatást, amelyen lelkes örömmel jönnek hozzánk Ausztráliából, Amerikából, Afrikából, Ázsiából és Európa minden országából.

November 1-én labdarúgó mérkőzés lesz kongresszusi alapunk javára. Jegyek a kongresszusi irodában, a Bárd-féle színház-irc dákban és az Est fiókkiadóhivatalaiban. Vegyünk és árusítsunk jegyeket.

A propaganda bizottság szeptember 10-én ülést tartott, amelyen örömmel vették tudomásul a nyáron át itthon és külföldön kifejtett propaganda még legvérmesebb reményeinket is túlhaladó eredményeit. A világszerte elhelyezett plakátjaink, a külföldi sajtót tájékoztató közleményeink, amelyeket szövetséges társaink gyönyörű eredménnyel helyeztek el sajtójukban, már most olyan érdeklődést keltettek, amely kongresszusunk sikerét biztosítottak mutatja.

Számos külföldön nyaralt tagtársunk arról tett jelentést, hogy úton-útfélen emlegetik jövő évi kongresszusunkat, amelyet egy nagy angol napilap „a jövő évi eseményének” nevezett el. A bizottság a pályadíjnyertes levélzáró bélyegnek egyleg félélmillió példányban való kiadását határozta el. Örömmel vette tudomásul, hogy az előkészítő bizottsággal szerződéses viszonyban álló »Világjárás« irodán kívül a legelőkelőbb hazai és külföldi uta-

zási irodák támogatják munkánkat. A rövidesen 250-500 000 példányban forgalomba kerülő kongresszusi prospektuson kívül, a reklámyomatványok egész sorának kiadását tervezi Gróf Teleki Sándorné elkészült a Magyarországot ismertető vetített képes előadásával, amely körülbelül 40 példányban rövidesen világkörüli útjára indul. A főváros az egy év előtt kilátásba helyezett albuait még mindig nem bocsájtotta rendelkezésünkre, ami annál kellemetlenebb, minthogy a külföldi szövetségeknek régen jeleztük elküldését. A propaganda egyéb ügyeinek megbeszélése a jövő ülésre maradt.

Vágújhelyi tagtársaink dr. Berger Ernőné, Biró Margit, Diamant Izsó, Friedler F. és Neubauer Pál közreműködésével irodalmi estélyt rendeztek, amelynek 4260 K tiszta jövedelmét kongresszusi alapunknak juttatták. E helyütt is köszönetet mondunk a rendezőknek és közreműködőknek.

Levéलगasztó bélyegeink gyönyörű szépek! Nemcsak a propaganda szempontjából hasznosak, hanem művészi kielégítést is nyújtanak A kongresszus iránt érdeklődőket kérjük, rendeljék meg mielőbb a szükséges mennyiséget. Ne küldjünk el levelet e bélyeg nélkül. Darabja csak 1 fillér!

Ügyvezető társelnökünk a kongresszusi munkára és a politikai propagandára való tekintettel lemondta Ausztria, Németország, Svájc, Hollandia, Dánia és Finnország szános városaiban vállalt előadásait. Ezzel újból o'yan áldozatot hozott hazai mozgalmunknak, amely lekötelezettségünk érzését vele szemben még jobban növeli.

Vidéki tagtársainknak! Az őszi idény halaszthatatlanná teszi minden városban a kongresszusi bizottság megalakítását, a pénzszerzés különböző módjainak megvalósítását. Kérünk értesítést arról, mit szándékoznak tisztelt tagtársaink a kongresszus érdekében tenni! *A gyűjtőperselyeket kérjük a pénz átvétele céljából az irodába juttatni!*

Jourok, összejövetelek. Ne felejtjük el azt a határozatot, hogy az idén minden vendégünkkel a kongresszusi alap javára megváltatjuk a teát, az uzsonnát!

A nők választójogáért küzdő férfiak nemzetközi ligája (1. lapunk Szemle rovatát) Londonban október 23 -29-ig kongresszust tart, amelynek napirendjén legfőbb helyet foglal a nemzetközi férfigának a mi jövő évi kongresszusunkon való részvétele. Férfiak, mint delegátusok, nők, mint vendégek vehetnek részt a kongresszuson. Akinek módjában van a kiválóan érdekesnek ígérkező kongresszus látogatása, éljen az alkalommal.

Vidéki propaganda. A múlt hó folyamán Schwimmer Franciska végrehajtó-bizottsági tag Kaposvárott és Temesvárott, Pogány Paula főtítkárr pedig Fiúméban készítette elő a legközelebb megtartandó propaganda-előadásokat. Végrehajtó-bizottságunk tagjai készek bárhová utazni, ahol személyesen hozzájárulhatnak a kongresszus propagálásához.

A tolmácsoló és az Ifjúsági bizottság megkezdte munkáját. Az előbbi a külön szétküldött értesítésben bőven részletezett angol, német, francia és esperanto tanfolyamokat szervezte (részletes felvilágosítás tagoknak Szirmay Oszkár-nál, telefon 37-43.), utóbbi rendszeres előadásokat készít elő.